

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΘΟ ΒΟΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ (ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑ)

ΣΟΦΙΑ ΜΑΡΙΟΛΑ

ΑΕΜ:1420

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΙΤΣΙΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΜΑΙΟΣ 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ

2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.3 ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ, ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ

2.4 ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

2.5 ΧΟΡΟΣ

2.6 ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

2.7 ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

2.8 ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗ

3. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

3.1 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

3.2 ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

3.3 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

3.4 ΠΑΘΗ ΦΩΝΗΤΩΝ

3.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

3.6 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

1. ΚΕΡΑΤΖΙΔΙΚΟΣ

2. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ

3. ΠΟΤΕ ΘΑ ΡΘΕΙ Η ΑΝΟΙΞΗ

4. ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

5. ΓΡΑΜΜΩΣΤΑ

6. ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΡΑΒΒΩΝΑ

7. ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗ ΝΥΦΗ

8. ΛΟΥΣΙΜΟ ΓΑΜΠΡΟΥ

9. ΕΘΙΜΟ ΜΗΛΟΥ

10. ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΣΙ

11. ΚΛΕΦΤΙΚΟ

12. ΚΑΠΕΤΑΝ ΖΙΑΚΑΣ

13. ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΝΟ

14. ΤΙ ΜΕ ΚΟΙΤΑΣ ΠΟΥ ΓΕΡΑΣΑ

15. ΦΛΟΓΕΡΑ-ΦΩΝΗ

16. ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕ ΦΛΟΓΕΡΑ

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ

5.2 ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ

5.3 ΤΟΝΙΣΜΟΙ

5.4 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

6.1 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΒΥΘΟΣ

6.2 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ (CD-DVDs)

7.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

7.2 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

7.3 ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία αυτή είναι μία πρωτότυπη καταγραφή δημοτικών τραγουδιών τα οποία εκτελέστηκαν από τον κύριο Ελευθέριο Γυφτάκη στο Βυθό Βοΐου Κοζάνης. Τα περισσότερα ανήκουν στην τοπική παράδοση και ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορίες δημοτικών τραγουδιών. Στην συγκεκριμένη εργασία, γίνεται προσπάθεια ακριβούς καταγραφής τόσο των στίχων και της μουσικοποιητικής δομής όσο και της μουσικής με την κλασική δυτική γραφή. Κύριος στόχος μας είναι να αναδείξουμε την ελληνική δημοτική μουσική και κυρίως την τοπική παράδοση της Κοζάνης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

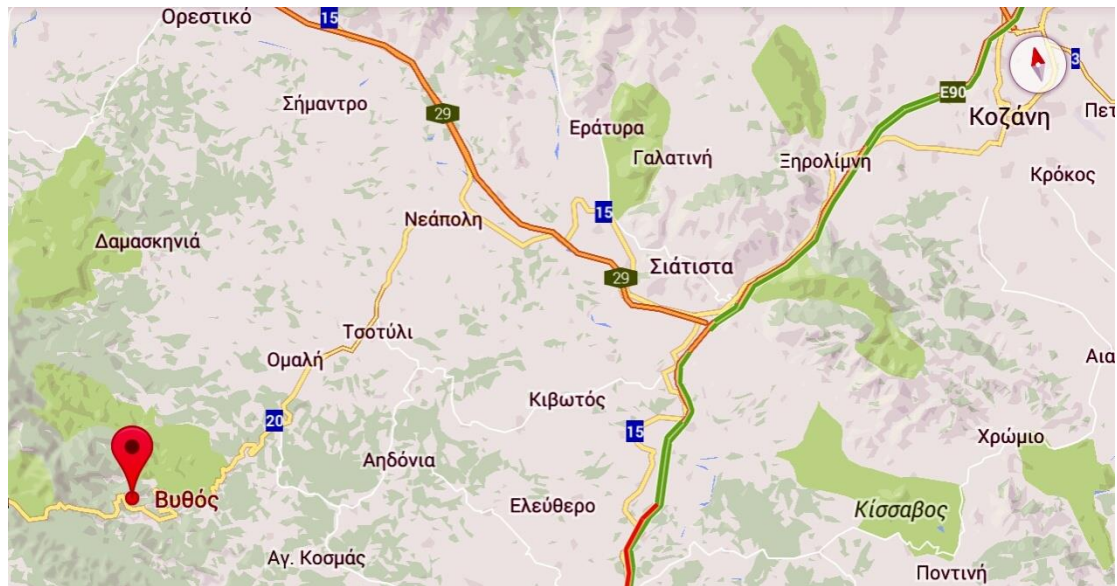
Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και τους φίλους μου για την υποστήριξή τους και την αμέριστη συμπαράστασή τους. Επίσης, ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Γεώργιο Κίτσιο για την συνεχή βοήθειά του σε αυτή μου την προσπάθειά μου καθώς και τον κύριο Ιωάννη Καϊμάκη για τις πολύτιμες διορθώσεις και υποδείξεις του.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ

Ο Βυθός (παλιά ονομασία Ντόλος) ένα απ' τα ομορφότερα χωριά της Ελλάδας, βρίσκεται στον Δήμο Βοΐου του Νομού Κοζάνης. Απλώνεται στις ανατολικές πλαγιές της Πίνδου σε υψόμετρο 1000 μέτρων, δίπλα στον οδικό άξονα που ενώνει την Κοζάνη με τα Γιάννενα (παλιά εθνική οδός), δύο χιλιόμετρα απ' τον Πεντάλοφο, μητρόπολη κάποτε των μαστοροκαρφάδων της Δυτικής Μακεδονίας, στα ριζά θεόρατων βράχων του «ΚΑΡΑΟΥΛΙΟΥ». Είναι χωριό αλλιώτικο από τ' άλλα, αλλιώτικο στο ύφος και προπάντων στην παράδοση. Ο Βυθός απέχει από Θεσσαλονίκη περίπου 250 χιλιόμετρα, από την Κοζάνη 87 χιλ., από τη Σιάτιστα 70 χιλ., από τη Νεάπολη 40, και από το Τσοτύλι περίπου 30 χιλιόμετρα.¹

¹<http://mykozani.gr/index.php/dimos-voioy/βυθός>

Ήταν ανεξάρτητη κοινότητα έως το 1999. Με τον Καποδίστρια εντάχθηκε στην Κοινότητα Πενταλόφου και με τον Καλλικράτη υπάγεται στην Δημοτική Ενότητα Πενταλόφου του Δήμου Βοΐου. Ο μόνιμος πληθυσμός του Βυθού είναι περίπου 100 άτομα, οι περισσότεροι συνταξιούχοι. Οι απαιτήσεις της ζωής είναι πολλές, οι νέοι αναγκάζονται να φύγουν για να βρουν δουλειά στις πόλεις, να στείλουν τα παιδιά τους σε καλά σχολεία για να εφοδιαστούν με περισσότερες γνώσεις και να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες του σήμερα. Το καλοκαίρι το χωριό γεμίζει (περίπου 300). Έστω και για λίγες μέρες επιστρέφουν στον τόπο τους και συμμετέχουν σε όλες τις εκδηλώσεις που γίνονται και που οργανώνει ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος. Στο χωριό υπάρχουν 150 σπίτια, τα περισσότερα πετρόχτιστα. 35 κατοικήσιμα τον χειμώνα και 100 περίπου το καλοκαίρι. Ο Βυθός συνδέεται οδικά με ασφαλτοστρωμένο δρόμο με τον Πεντάλοφο και τον Αυγερινό. Τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει δημόσια συγκοινωνία.² Ο Βυθός έχει κρατήσει την παραδοσιακή του μορφή, με τα πετρόχτιστα σπίτια, τα καλντερίμια, την απόλυτη σιγή. Οι κάτοικοι συνεχίζουν να ζουν διατηρώντας το ύφος και τη μορφή μιας άλλης ζωής. Κι αυτό είναι που κάνει το χωριό μοναδικό. Στο Βυθό, ο επισκέπτης βιώνει έντονα το στοιχείο του μόχθου και της υπομονής του μάστορα. Οι φυσικές του ομορφιές είναι πολλές και ξεχωριστές. Θαυμάσια δάση καστανιάς, βελανιδιάς, οξιάς προκαλούν τον θαυμασμό των επισκεπτών. Τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλους σχηματίζεται από τα βράχια που υψώνονται πάνω απ' το χωριό και το οποίο έχει συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα καταγραφής των τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους από το Ε.Μ.Π και το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Στην περιοχή παρατηρούμε ποικιλία φυλλοβόλων και κωνοφόρων δένδρων (δρυών, γαύρων, πεύκων, ελάτων) μέχρι και ρόμπολα συναντάμε, σπάνιο κωνοφόρο της Βαλκανικής. Ενδιαφέρουσα η πανίδα με την καταγραφή σπάνιων

² http://tsotilion.blogspot.com/2015/03/blog-post_451.html?m=0

θηλαστικών, πουλιών και εντόμων. Το τοπίο συμπληρώνουν οι πηγές και η τεχνητή λίμνη του ποταμού Πραμόριτσα. Ένα παραδεισένιο με λίγα λόγια τοπίο! ³

http://monopatia.skai.gr/files/users/2008725201334DSC03647_800x600.JPG

³http://tsotilion.blogspot.com/2015/03/blog-post_451.html?m=0

2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Πότε ακριβώς έγινε ο πρώτος συνοικισμός δεν είναι βεβαιωμένο, αλλά από τις σωζόμενες παραδόσεις μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η χρονολογία του βρίσκεται μεταξύ των ετών 1600 - 1620.⁴ Στη σημερινή θέση του χωριού προϋπήρχαν κάποιες οικογένειες πριν το 1600. Πρώτα δημιουργήθηκε ο κάτω Ντόλος από διασκορπισμένες αγροτικές οικογένειες και από κάποιες άλλες που ήρθαν από το παλαιοχώρι «Ισκιοντόλος» (στα ανατολικά του Βυθού, κοντά στην εκκλησία των Ταξιαρχών), που θα πει «Εσκή Ντόλος», δηλαδή παλαιός Ντόλος. Αργότερα έγιναν οι τρεις συνοικισμοί του επάνω Ντόλου. Περί τα έτη 1630 - 1640 δημιουργήθηκε η κεντρική συνοικία από τις αγροτικές οικογένειες του παλαιοχωριού «Φτέρη» (στους πρόποδες του Αηλιά, κοντά στο «Παλιομανάστηρο»). Γύρω στα έτη 1700 - 1720 δημιουργήθηκε η ανατολική συνοικία από τις οικογένειες των παλαιοχωριών «Καλογρίτσα» και «Ζάλτσι» (βρίσκονταν πίσω από το Καραούλι). Τελευταία, στα έτη 1720 - 1740 έγινε και η ψηλότερη συνοικία από οικογένειες διωγμένες από το «Κεράσοβο» της Ηπείρου. Έπειτα εγκαταστάθηκαν κάτοικοι από το κατεστραμμένο ηρωικό χωριό «Παλιοκριμήνι», την Κυψέλη και το Σούλι. Στην άγρια αυτή χαράδρα κατέφυγαν οι Έλληνες από τα παλιοχώρια, που κάποτε έσφυζαν από ζωή, για να μπορούν να αντιστέκονται πιο αποτελεσματικά στις επιδρομές των κατακτητών. Το καλοκαίρι του 1777 πέρασε από την περιοχή και ο Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Άγιος Κοσμάς. Σε παλαιά έγγραφα ο Ντόλος αναφέρεται ως μαχαλάς της κωμόπολης του Ζουπανίου. Το έτος 1884 με ενέργειες του ιατρού Κοσμά Αγακίδη αποτέλεσε ανεξάρτητη κοινότητα.⁵

Καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του χωριού η προσφορά των Βυθινών προς την πατρίδα ήταν μεγάλη, ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Το 1821 ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδος Διονύσιος από την οικογένεια Αγακίδη μετά από φρικτά βασανιστήρια απαγχονίστηκε στην Ελασσόνα, γιατί ήταν Φιλικός και είχε αναπτύξει δράση κλεφταρματολισμού στο Βόϊο.
- Κατά την πολιορκία του Μεσολογγίου σχηματίστηκε ομάδα χωριανών και ξεκίνησε για να βοηθήσουν τους πολιορκημένους. Αυτοί όμως παραδόθηκαν, καταδιώχτηκαν από Τουρκικά αποσπάσματα και σκοτώθηκαν στην τοποθεσία «ΜΝΗΜΟΡΙΑ» (εξ ου η ονομασία) χωρίς ποτέ να μπορέσουν να φθάσουν στον προορισμό τους.
- Στον Μακεδονικό Αγώνα πήραν μέρος στην επιτροπή του χωριού ο Παπα-Απόστολος, ο δάσκαλος Φώτης Τσιούμας, ο Στέργιος Καμπερογιάννης, ο Στέργιος Τσίτας, ο Στέργιος Καραδήμος, ο Βάσως Γκιούρης, ο Σωτήριος Καραδήμος-Καμπερογιάννης, ο Γιατρος Μιχαλάκης από τον Πεντάλοφο και ο

⁴<https://issuu.com/tovoionvoio/docs/>_____b0f13ba4fc71e5

⁵ http://tsotilion.blogspot.com/2015/03/blog-post_451.html?m=0

Διλοφίτης Δημήτριος Χατζόπουλος. Στο σώμα του καπετάν Λίτσα κατατάχθηκαν ο Στέργιος Φ. Τσιούμας, ο Απόστολος Αγακίδης και ο Θωμάς Χαρίσης.

- Στον 1ο παγκόσμιο πόλεμο, στο εκστρατευτικό σώμα του Αμερικανικού στρατού στην Ευρώπη συμμετείχαν οι Χρήστος Καλύβας, Παύλος Μητράκας και Νίκος Γκιούρης, μάλιστα ο Χρήστος Καλύβας είναι ο πρώτος νεκρός στο Γαλλικό μέτωπο των Αμερικανών και γι' αυτό υπάρχει στο Μάντσεστερ της Αμερικής πάρκο με την προτομή του και το οποίο φέρει το όνομα του.
- Στον πόλεμο της Μικράς Ασίας συμμετείχαν αρκετοί και έχασαν την ζωή τους πάνω από 10 άτομα, τα ονόματα των οποίων υπάρχουν στο ηρώο του χωριού.
- Στον Ελληνοαλβανικό πόλεμο 1940-41 πήραν μέρος 72 χωριανοί. Τρεις από αυτούς Κωνσταντίνος Τζιαμπίρης, Χαράλαμπος Μητράκας και Σταύρος Δαμαλάς δώσανε την ζωή τους ολοκαύτωμα για την πατρίδα. Στα 1941-44 το χωριό μας ήταν μπροστάρης στην Εθνική Αντίσταση της Επαρχίας Βοΐου. Είχε 70 Ελασίτες μόνιμους και 140 Εφεδροελασίτες. Τρεις από αυτούς ο Αλέξανδρος Ντέλλας, Θωμάς Τζιμάνης και Νικόλαος Ηλ. Τζιμάνης δώσανε τη ζωή τους πολεμώντας τους κατακτητές. Η προσφορά τους στον αγώνα για εθνική αξιοπρέπεια και υπερήφανη ελληνική λεβεντιά οδήγησε τη διοίκηση των Γερμανών στην μικρόψυχη απόφαση να πυρπολήσουν το χωριό αδιακρίτως στις 4 Ιουλίου 1944, απόδειξη της ομοψυχίας των κατοίκων.

Οι Βυθινοί διακρίθηκαν κυρίως σαν μαστόροι και καλφάδες. Τα έργα τους και σήμερα προκαλούν τον θαυμασμό μας (εκκλησίες, σχολεία, σπίτια, βρύσες, γεφύρια κ.α). Πολλοί διέπρεψαν και στα γράμματα. Αναφέρουμε ενδεικτικά τον δάσκαλο Φώτη Τσιούμα που τελείωσε την Βαρβάκειο Σχολή στα 1851, τον σοφό δάσκαλο Ιωάννη Αγακίδη, τον γιατρό και καθηγητή Κοσμά Αγακίδη, τον Γεώργιο Κωνσταντινίδη που υπήρξε από τους πρώτους καθηγητές του Γυμνασίου Τσοτυλίου (1873), τον Πέτρο Κωνσταντινίδη που διακρίθηκε σαν δάσκαλος στο Βουκουρέστι (όπου εξέδιδε εφημερίδα) και αργότερα στην Αλεξάνδρεια, τον Αλέξανδρο Παπαζήση πρόεδρο εφετών κ.α. Η ανάγκη για βελτίωση της ζωής ανάγκασε πολλούς να ξενιτευτούν και να διασκορπιστούν σχεδόν σε όλη την Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό όπου αρκετοί εγκαταστάθηκαν οριστικά. Εκεί προόδευαν και πρόκοψαν χωρίς όμως να ξεχάσουν ποτέ την πατρίδα τους, τον όμορφο Ντόλο. Ζουν διαρκώς με την εικόνα του Βυθού και με την νοσταλγία και την ελπίδα να επιστρέψουν γρήγορα στα γενέθλια χώματα. Σε όλη τη χώρα θα βρει κανείς Βυθινούς. Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Καστοριά, Γρεβενά, Βέροια, Δράμα, Λάρισα, Κρήτη κλπ. Στο εξωτερικό: Αμερική, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Αφρική, Ευρώπη.

Ο Βυθός φημίζεται για τα γλυκά του κάστανα. Άλλωστε συγκαταλέγεται στα λεγόμενα Καστανοχώρια του Βοΐου. Πλούσια επίσης είναι η παραγωγή σε καρύδια, λεφτόκαρα, καστανόμελο, βουνίσιο τσάι και μανιτάρια. Οι περισσότεροι κάτοικοι είναι συνταξιούχοι, οικοδόμοι, κτηνοτρόφοι και υλοτόμοι.⁶

⁶http://tsotilion.blogspot.com/2015/03/blog-post_451.html?m=0

2.3 ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ, ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ

Μια σειρά γιορτών που έχουν πλέον εδραιωθεί είναι και απ' τις πιο διαδεδομένες είναι τις Απόκριες, τα Καψαλιά, άναμμα μεγάλης φωτιάς στην πλατεία, τα Κούλουμα την Καθαρά Δευτέρα, της Ζωοδόχου Πηγής (Εκκλησιασμός στο Μοναστήρι Της Αγίας Τριάδος), του Προφήτη Ηλία (Εκκλησιασμός), του Άγιου Παντελεήμονα (Εκκλησιασμός), του Άγιου Πολύκαρπου (Εκκλησιασμός).⁷

Ο Μεγάλος Χορός και το αντάμωμα των απανταχού Βυθινών γίνεται στις 13 Αυγούστου στην κεντρική πλατεία 'Μάρμαρος' του Βυθού. Στις 21 Νοεμβρίου, γιορτάζει η κεντρική εκκλησία, τα Εισόδια της Θεοτόκου. Την ημέρα αυτή οι ντόπιοι φτιάχνουν το Πατσοτό- συνταγή με ποταμίσιο ψάρι και γίνεται το Πανηγύρι του χωριού.⁸

Το έθιμο της γουρνοχαράς

Την τελευταία Κυριακή του Δεκεμβρίου πραγματοποιείται το έθιμο της «Γουρνοχαράς». Έθιμο από παλαιότερων ετών διαδεδομένο, το οποίο έτεινε να χάσει την αίγλη και την μεγαλοπρέπεια που του έδιναν οι προηγούμενες γενιές, αλλά που αναβιώνει με μεγάλη επιτυχία τα τελευταία χρόνια χάρη στις προσπάθειες του Πολιτιστικού Συλλόγου. Όταν πλησίαζαν τα Χριστούγεννα άρχιζαν να σφάζουν τα γουρούνια. Από νωρίς οι σφαχτάδες ακόνιζαν τα μαχαίρια τους και ομαδικά όλο το χωριό, έσφαζε τα καλοταϊσμένα γουρούνια του, που κάθε νοικοκύρης απαραίτητως διέθετε.⁹ Χαρά μεγάλη και γιορτή σε κάθε σπίτι την ημέρα της σφαγής: διαχωρίζονταν το λίπος από το ψαχνό, τεμαχιζόταν και τα μικρά παιδιά έπαιρναν τη «φούσκα» του γουρουνιού, έβαζαν μέσα κόκκους καλαμποκιού για να είναι θορυβώδης και την έκαναν παιχνίδι μπαλονιού! Στη συνέχεια βράζανε το λίπος για την εξαγωγή της περίφημης «λίγδας» την οποία αποθήκευαν σε μεγάλα δοχεία. Πάστωναν το κρέας και το τοποθετούσαν επίσης σε δοχεία με λίπος του περίφημου «καβουρμα». Αυτό όμως που απαιτούσε πραγματικά ιδιαίτερη τεχνική ήταν η αφαίρεση και ο καθαρισμός των πολλών μέτρων εντέρου για τα λουκάνικα.

Τα περνούσαν σε «θηλιές», σε ίσιους και μακρύς «δρογκούς» και τα κρεμούσαν στα ταβάνια ταβάνια για να μην τα φτάνουν οι γάτες και άλλοι... δίποδοι επιδρομείς που με τρόπο «παραγγελτικό», ταυτόχρονα όμως και τόσο μελωδικό, «απαιτούσαν»

⁷<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/ethima-panigiria-ekdiloseis-kozanis>

⁸<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/ethima-panigiria-ekdiloseis-kozanis>

⁹<https://www.kozanilife.gr/2013/12/28/gournoxara-voio-kozanis/>

τραγουδώντας: «*Τι καλά λουκάνικα, Πότι τα κάνουνε και δεν μας φωνάζετι! Ας τα κατεβάσουμε, Να τα... δοκιμάσουμε!*»

Και τότε τα κατέβαζαν και ακολουθούσε πραγματικό γλέντι!

Ψησίματα, τηγανίσματα με συκωταριές, τα πνευμόνια, οι τηγανιές και οι τραγανές τσιγαρίδες ευωδίαζαν και κανείς δεν μπορούσε να αντισταθεί στον πειρασμό να δοκιμάσει!¹⁰

<https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=1>

Αξέχαστες είναι για τους παλιότερους, οι γουρνοχαρές με τα ομαδικά σγουρλίσματα, με τις τσιγαρίδες και τη μπαμπούλιου, με τα λουκάνικα και το κεμπάπ και με τα γλέντια που συνόδευαν κάθε σφαγή γουρουνιού. Έτσι και τώρα οι ετοιμασίες αρχίζουν από νωρίς, σφάζοντας τα γουρούνια, λιώνοντας το λίπος τους για τις τσιγαρίδες, ψήνοντας το κεμπάπ, τις μπριζόλες, τα παιδάκια και τα λουκάνικα για να τα γευτούν όλοι οι επισκέπτες. Επίσης προσφέρεται κάθε είδος πίτας απ' τις γυναίκες του χωριού, αρμιά, κάστανα, γλυκά, άφθονο κρασί συνοδευόμενα από τους ήχους παραδοσιακής μουσικής.¹¹

¹⁰<https://vlasti.gr/drastiriotites/goyroynochara/>

¹¹<https://www.kozanilife.gr/2013/12/28/gournoxara-voio-kozanis/>

http://4.bp.blogspot.com/-qEXnrgM6I7Q/T18SYh0wEI/AAAAAAAAAB30/n5Wea_rtsPQ/s1600/g6.jpg

Στη φωτογραφία «Το έθιμο της Γουρνοχαράς»

Ο παραδοσιακός γάμος στον Βυθό.

Ο γάμος είναι ορόσημο στη ζωή του ανθρώπου και συμβολίζει το πέρασμα σε νέα βιώματα με τη δημιουργία της οικογένειας. Η ιερότητα του γάμου ξεκινάει από πολύ παλιά. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν για προστάτιδα τη θεά Ήρα, τη γυναίκα του Δία. Ο λαός μας μακαρίζει τους παντρεμένους και πιστεύει ότι οι ανύπαντροι είναι απόκληροι της τύχης. Στον Βυθό ο γάμος λεγόταν χαβά. Η πιο προσφιλής ευχή που έδιναν προς τους νέους ήταν «άντι κι στις χαρές σας» θέλοντας να δηλώσουν ότι ο γάμος ήταν υψηλότερη χαρά της ζωής.¹² Ο γάμος ήταν ένα τοπικό πανηγύρι. Ήταν για όλους ένα γλέντι, ψυχαγωγία και σπάσιμο της μονοτονίας του χωριού. Συμμετείχαν όλοι άμεσα ως καλεσμένοι ή έμμεσα ως παρατηρητές στο ευτυχέστερο γεγονός των οικογενειών των μελλονύμφων. Ο γάμος γιορτάζονταν με μεγαλοπρέπεια και συνοδεύονταν από παραδοσιακές συνήθειες, παραδοσιακά έθιμα και μεγάλη ποικιλία γαμήλιων τραγουδιών με βαθιές ρίζες στο πέρασμα του χρόνου. Ήταν μια μικρογραφία πανηγυριού για το χωριό και γι' αυτό οι γονείς των νεόνυμφων φρόντιζαν να ευχαριστήσουν τον κόσμο του χωριού προσφέροντας πολύ φαγητό το οποίο συνδυάζονταν με μουσική και χορό.¹³ Στα παλαιότερα χρόνια οι νέοι παντρεύονταν σε ηλικία 18-20 χρονών. Ένας λόγος που οι γονείς ήθελαν να παντρέψουν τα αγόρια κυρίως σε μικρή ηλικία ήταν ο φόβος που τους διακατείχε μήπως γνωρίσουν καμία κοπέλα στην ξενιτιά όπου εργάζονταν ως κτίστες και μείνουν εκεί και χαθούν εντελώς από την οικογένεια τους.¹⁴ Ο γάμος στο χωριό

¹²Λέτσα Αλεξάνδρου, γάμος εν Βογατσικώ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940. Σελ. 131

¹³Σωτήριος Κάσσος(2008). Ο Παραδοσιακός γάμος στον Πεντάλοφο Κοζάνης, (σελ.9-11). Κοζάνη: Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Πενταλόφου.

¹⁴Λέτσα Αλεξάνδρου, γάμος εν Βογατσικώ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940. Σελ. 134-135

κρατούσε μία εβδομάδα. Οι γνωστές συνήθειες που συνόδευαν τις εκδηλώσεις του γάμου περιείχαν και πλήθος γαμήλιων δημοτικών τραγουδιών. Τα τραγούδια του γάμου αναφέρονταν σε δύο κυρίως θέματα, στη χαρά καθαυτή του γάμου και στη λύπη για τον αποχωρισμό της νύφης από την οικογένειά της. Τα γαμήλια τραγούδια περιγράφουν: τη μεταφορά του νερού από το πηγάδι για τα προζύμια, το ζύμωμα των ψωμιών, την έκθεση της προίκας, τη μετάβαση στη βρύση για να πάρουν το νερό, το λούσιμο της νύφης και του γαμπρού, το ξύρισμα, το χτένισμα της νύφης, τη μετάβαση της ακολουθίας του γαμπρού στο σπίτι της νύφης, την υποδοχή του γαμπρού και της νύφης, τον αποχωρισμό της νύφης από τους δικούς της, τη μετάβαση στην εκκλησία, την αποχώρηση του νούνου, της μάνας της νύφης. Τα περισσότερα γαμήλια τραγούδια είχαν ως κεντρικό θέμα τη νύφη επειδή αυτή είχε μεγαλύτερη ανάγκη συμπαράστασης και παρηγοριάς γιατί εγκατέλειπε την οικογένειά της. νύφη αποκαλούνταν πέρδικα, τρυγόνα, μηλιά, χρυσή μηλιά, μήλο κόκκινο, νιόνυμφη, λυγερή, περιστέρα, μπιρμπιλομάτα. Ο γαμπρός χαρακτηρίζεται νιος, νιούτσικος, άγουρος, αρχοντόπουλο, αετός, σταυραετός, βασιλικός, περιστερόπουλο, λεβέντης, νιόγαμπρος, γιαρέντης. Οι νεότεροι συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις φάσεις του γάμου καθοδηγούμενοι από τους παλιούς και μάθαιναν τα γαμήλια έθιμα και τραγούδια. Στο γάμο δίνονταν ευκαιρία στους νέους σε ηλικία γάμου να πλησιάσουν το άλλο φύλο, να ανταλλάξουν μερικές υποσχετικές ματιές, να χαριεντιστούν για λίγο χωρίς όμως να μπορούν να προχωρήσουν περισσότερο λόγω αυστηρών περιορισμών του γάμου. αυστηρή τήρηση του τυπικού της καθιερωμένης παραδοσιακής τελετουργίας ήταν νόμος άγραφος και μόνο τότε θα στέριωνε ο γάμος και οι νεόνυμφοι θα ζούσαν ευτυχισμένοι.¹⁵

http://1.bp.blogspot.com/swDn0VDR2iw/U4uHqgd7d5I/AAAAAABPHo/MF4_nKP7VMo/s1600/DSC_1150-BorderMaker.jpg

¹⁵Σωτήριος Κάσσοις(2008). Ο Παραδοσιακός γάμος στον Πεντάλοφο Κοζάνης, (σελ. 12-14). Κοζάνη: Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Πενταλόφου.

Τα πρόσωπα του γάμου

Τα σημαντικότερα πρόσωπα που παίζουν καθοριστικό ρόλο και είναι το κέντρο κάθε εκδήλωσης του γάμου είναι: νύφη και ο γαμπρός, ο νούνος και νούνα, οι βλάμηδες, οι μποχτιές και οι δερποφτές. Ο νούνος είναι το σπουδαιότερο και το πιο αξιοσέβαστο πρόσωπο του γάμου. νούνα ακολουθεί το νούνο και ετοιμάζει τα στέφανα από λυγαριά, λουλούδια και βασιλικό, τα κουφέτα και το ρύζι. Οι βλάμηδες είναι συγγενείς ή φίλοι του γαμπρού επιλέγονται από αυτόν και είναι άτομα απόλυτης εμπιστοσύνης. Οι δερποφτές είναι αγαπητές και ξεχωριστές φίλες της νύφης, είναι οι βλάμισσες. Συμπαραστέκονται στη νύφη και τη βοηθούν σε όλες τις προπαρασκευαστικές εργασίες. Οι μποχτιές είναι συγγενείς και φίλες του γαμπρού που βοηθούν τους βλάμηδες να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στα καθήκοντά τους.¹⁶

Η τελετή του γάμου

Προπαρασκευαστικές εργασίες

Μερικές εβδομάδες πριν το γάμο οι γονείς της νύφης καλούσαν στο σπίτι τους ραφτάδες για να ράψουν την προίκα, τις κάπες, τις κοντούσιες, τις ποδιές και τα φουστάνια.¹⁷

ΔΕΥΤΕΡΑ. Το κάλεσμα. Τη Δευτέρα καλούσαν τους συγγενείς και τους φίλους στο γάμο. Αργότερα το κάλεσμα μεταφέρθηκε για την Παρασκευή.

ΤΡΙΤΗ. Το μπαριάκι. Την Τρίτη ζητούσαν την άδεια από τον παπά. Ο παπάς έλεγε «ευλογημένος να είναι» και έδινε την άδεια να σηκώσουν το μπαριάκι στο μπαλκόνι του γαμπρού, σημάδι της επίσημης έναρξης του γάμου.

ΤΕΤΑΡΤΗ. Τα προζύμια Την Τετάρτη στο σπίτι της νύφης και του γαμπρού ετοιμάζονται πυρετωδώς. Τη μέρα αυτή αρχίζει τυπικά και ουσιαστικά ο γάμος για να ετοιμαστεί το προζύμι με το οποίο θα ζυμωθούν τα φρέσκα ψωμιά για το γάμο και οι ρουφτένιες μπουγάτσες. διαδικασία που ακολουθείται είναι περίπλοκη. Κατά τη διάρκειά της οι ανύπαντρες κοπέλες χορεύουν γύρω από τη σκάφη τραγουδώντας χαρούμενα τραγούδια.

Προτού αρχίσει το ζύμωμα ρίχνουν χρήματα μέσα στη σκάφη. Αλεύρωναν το γαμπρό για να είναι πάντα νέος κα άσπρος και να μη γεράσει ποτέ.

ΠΕΜΠΤΗ: Την ημέρα αυτή ζυμώνουν τα ψωμιά, τις μπουγάτσες και τα παξιμάδια.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ: Η έκθεση της προίκας.

¹⁶Σωτήριος Κάσσοσ(2008). Ο Παραδοσιακός γάμος στον Πεντάλοφο Κοζάνης, (σελ.20-29). Κοζάνη: Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Πενταλόφου.

¹⁷Λέτσα Αλεξάνδρου, ο γάμος εν Βογατσικό, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940 σελ.149

ΣΑΒΒΑΤΟ: α)παίρνουν την προίκα, β)την πηγαίνουν στη βρύση για να πάρουν νερό, γ)το λούσιμο της νύφης και του γαμπρού και δ)το ξύρισμα του γαμπρού.

Οι βλάμηδες πηγαίνουν στο σπίτι της νύφης για να πάρουν την προίκα. Η νύφη συνοδευόμενη από την ακολουθία της πηγαίνει στη βρύση για να πάρει νερό και να λουστεί πριν το γάμο. Μόλις φτάσουν στη βρύση η νύφη προσκυνάει τρεις φορές και ρίχνει μεταλλικά νομίσματα μέσα στη λεκάνη(κουπάνα). Ένα αγόρι με μάνα και πατέρα στη ζωή γεμίζει ένα γκιούμι νερό στο οποίο έχουν βάλει ένα κλαδί βασιλικό με ρίζα.

Ο γαμπρός με την ακολουθία του ακολουθώντας την ίδια διαδικασία πηγαίνει στη βρύση με αστείρευτο νερό, για να πάρει νερό. Στο δρόμο και στη βρύση τραγουδούν τα ίδια τραγούδια που λένε και στη νύφη. Κατά τη διαδρομή προς τη βρύση και την επιστροφή στο σπίτι της νύφης και του γαμπρού τα όργανα παίζουν ασταμάτητα τραγούδια του γάμου ενώ επικρατεί ενθουσιασμός κέφι και χαρά. Όλοι τραγουδούν και χορεύουν και οι κανάτες με το κρασί αλλάζουν χέρια και επιτείνουν το κέφι. Όταν γυρίζουν από τη βρύση στο σπίτι ζεσταίνουν το νερό και ετοιμάζονται ο γαμπρός και η νύφη ο καθένας ξεχωριστά στο σπίτι του και λούζονται με μοσχολάχανο για να είναι καθαροί κατά την τελετή του γάμου. Το αγόρι που είχε γεμίσει το γκιούμι με νερό στη βρύση ρίχνει νερό στο γαμπρό ή στη νύφη και λούζονται. Γύρω από τη νύφη και το γαμπρό είναι μαζεμένοι συγγενείς και φίλοι και τραγουδούν: βλ σελ.69

Λούζεται τα' αρχοντόπουλο(ή η αρχοντοπούλα)σ' ένα χρυσό λιένη

Η πάπια φέρνει το νερό κι η χήρα το σαπούνη

Η μάνα του(της)ηαγλήγορη με τη χρυσή λεκάνη

Η αδελφή του(της) η αγλήγορη φέρνει χρυσή πετσέτα

ΚΥΡΙΑΚΗ: α)το χτένισμα της νύφης, β)το στόλισμα της νύφης, γ)η προετοιμασία των βλάμηδων, δ)το κάλεσμα του νούνου, ε)στο σπίτι της νύφης, στ)οι δοκιμασίες του γαμπρού, ζ) τα παιδέματα της νύφης, η)ο αποχαιρετισμός της νύφης, θ)η νύφη που ξεκινά για την εκκλησία, ι)η τέλεση του μυστηρίου και κ)ο δημόσιος χορός.

Η Κυριακή είναι η λαμπρότερη μέρα της ζωής των μελλόνυμφων, είναι η τελευταία μέρα γεμάτη εκδηλώσεις οι οποίες αρχίζουν επίσημα από τις 10 το πρωί και τελειώνουν ξημερώματα Δευτέρας.

Τις γαμήλιες εκδηλώσεις της Κυριακής ανοίγει η νούνα η οποία αναλαμβάνει το ρόλο της κομμώτριας. Η νύφη ακόμη και στην πιο ευτυχισμένη μέρα της ζωής της νιώθει έντονο το αίσθημα του χωρισμού από τους δικούς της. Όταν η ακολουθία, η οποία περιλαμβάνει τους έφιππους μπράτιμους, τα μουσικά όργανα, ο γαμπρός, οι γονείς, οι συγγενείς και τους άλλους καλεσμένους ξεκινά για το σπίτι της νύφης.

Καθώς η γαμπριάτικη πομπή συνεχίζει το δρόμο της και φτάνει στο σπίτι της νύφης, οι συγγενείς της νύφης στήνουν χορό στην αυλή. Μία μεγαλοπρεπής πομπή ξεκινάει από το σπίτι της νύφης και κατευθύνεται προς την εκκλησία για την τέλεση του μυστηρίου. Σε όλη τη διαδρομή τα κλαρίνα και τα βιολιά παίζουν νυφιάτικα τραγούδια, τα νταούλια χτυπούν, η ατμόσφαιρα δονείται και ο απόηχος φτάνει στις γειτονιές του χωριού. Οι συγγενείς του γαμπρού, μαζί με τη νούνα περιμένουν στη λόντζια ή έξω από την εκκλησία.¹⁸

Μετά την τέλεση του μυστηρίου ακολουθεί δημόσιος χορός στη πλατεία του χωριού. Ο χορός μετά το γάμο ήταν πιο προσφιλής διασκέδαση όχι μόνο για τους νέους και τις νέες του χωριού αλλά και για τους ηλικιωμένους. Στην πρώτη σειρά του χορού πιάνονταν ο νούνος, ο γαμπρός, ο πατέρας του γαμπρού και της νύφης και ακολουθούν οι γεροντότεροι συγγενείς του γαμπρού και της νύφης. Στη δεύτερη σειρά πιάνονται νούνα, νύφη, οι μάνες των νεόνυμφων και οι άλλες ηλικιωμένες γυναίκες. Στην τρίτη σειρά παίρνουν θέση οι βλάμηδες και τα νεαρά αγόρια και στην τέταρτη σειρά οι δερποφτές, οι μποχτσιές, και τα νεαρά κορίτσια. Πρώτος έσερνε το χορό ο νούνος και νούνα, μετά ο γαμπρός και νύφη, οι πατεράδες των νεόνυμφων, οι πεθερές και οι υπόλοιποι καλεσμένοι.¹⁹ Όταν ερχόταν σειρά της νύφης και του γαμπρού, νύφη έκανε τρεις μετάνοιες και χόρευαν τον νυφιάτικο χορό. Ο χορός αυτός καθιερώθηκε ως «Ζουπανιώτικος» και στους Ζουπανιώτες είναι περισσότερο γνωστός ως «Λόντζια», είναι χορός λιτός σε πεντάσημο ρυθμό και χορεύεται με αργά ρυθμικά βήματα (χορευτικός δρόμος στα 2). Την παραγγελία για τον χορό την έδινε ο χορευτής του πρώτου κύκλου, αυτό το σκοπό ήταν υποχρεωμένοι να χορεύουν και οι πρώτοι χορευτές των άλλων σειρών. Ο καθένας προσάρμοζε το χορό ανάλογα με την ηλικία του, τις χορευτικές ικανότητες και την ιδιαίτερη ιδιοσυγκρασία του. Στα παλαιότερα χρόνια οι περισσότεροι χορευτές με τη συμμετοχή τους στο δημόσιο χορό, είχαν ταυτιστεί τόσο πολύ με ένα συγκεκριμένο τραγούδι, που όταν άκουγαν τα όργανα από μακριά να παίζουν έναν ορισμένο σκοπό να γνωρίζουν και το χορευτή. Οι κάτοικοι του χωριού ήταν ιδιαίτερα μερακλήδες και αυτό το μαρτυρά ο μεγάλος αριθμός εκδηλώσεων που γινόταν κάτι το οποίο στις μέρες μας τείνει να εξαφανιστεί με ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι τοπικοί χοροί ανάλογα με το μέτρο και τον τρόπο που χορεύονταν χωρίζονται: α) στα τσάμικα, ο κάθε χορευτής ανάλογα με τον εσωτερικό του ψυχισμό και τη σωματική κατατομή και τη λεβεντιά του, φροντίζει με τις φιγούρες, τα συγκαθίσματα και άλλες περίτεχνες χορευτικές κινήσεις να παρουσιάσει τον καλύτερό του εαυτό και ταυτόχρονα να εντυπωσιάσει, β) τα συρτά που χορεύονταν από τις γυναίκες περισσότερο, γ) τα συγκαθιστά και τα σκόρπια αργά και γρήγορα, δ) τα βαριά στα τρία και πλήθη από άλλες παραλλαγές. Κάθε τραγούδι χορεύεται με ιδιαιτερότητα και ο κάθε χορευτής βάζει τη δική του ταυτότητα. μακρόχρονη παράδοση έχει καθιερώσει και τη διάρκεια του χορού κάθε χορευτή, μετά από δύο γύρους ο πρώτος αποσύρονταν στο τέλος της σειράς παραχωρώντας τη θέση του στον επόμενο. Μόνο οι δημογέροντες και οι αξιοσέβαστοι ηλικιωμένοι

¹⁸ Λέτσα Αλεξάνδρου, ο γάμος εν Βογατσικώ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940 σελ. 153-167

¹⁹ Λέτσα Αλεξάνδρου, ο γάμος εν Βογατσικώ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940 σελ. 175-176

είχαν το δικαίωμα να κάνουν περισσότερες στροφές. ευθυμία και ζωντανότητα των νέων δεν ξέφευγε από τα όριά της κοσμιότητας και της σεμνότητας που υπέβαλαν τα πατροπαράδοτα χρηστά ήθη. Στο γλέντι αντίκριζες μακριές σειρές γυναικών ντυμένων με τις πατροπαράδοτες κεντητές με χρυσές κλωστές, στολές και τα πολύχρωμα κροσσωτά μάλλινα μαντίλια στο κεφάλι, να κρατιούνται από τα χέρια και να χορεύουν με ανάλαφρες κινήσεις. Ο βαριές φορεσιές που φορούσαν δεν τις εμπόδιζαν να χορεύουν πεταχτά και χαριτωμένα. Στους γάμους συμμετείχε όλο το χωριό άμεσα ή έμμεσα. Οι ακάλεστοι γέμιζαν ασφυκτικά όλους τους χώρους γύρω από τη πλατεία. Ο γαμπρός και νύφη παραμένουν στη δεύτερη θέση σε όλη τη διάρκεια του χορού, συνοδεύοντας τους άλλους χορευτές. Ο δημόσιος χορός διαρκεί ως αργά το απόγευμα, μόλις αρχίσει να σκοτεινιάζει τα όργανα σταματούν και λύεται ο χορός.²⁰

Βαφτίσια-Κηδεία

Δεν γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα βαφτίσια γιατί το χωριό ακολουθεί όλα τα θρησκευτικά έθιμα κατά την τέλεση του μυστηρίου της βάφτισης όπως το επιτάσσουν οι Ιεροί κανόνες. Το μόνο ξεχωριστό είναι ότι στο τραπέζι που γίνεται στο σπίτι των γονιών και παρευρίσκονται οι Νονοί, συγγενείς και φίλοι προσφέρεται ειδικό ψωμί το λεγόμενο «Ρουφτένιο». Επίσης αναφορά δεν γίνεται και στην κηδεία γιατί και εδώ ακολουθούνται οι Ιεροί κανόνες. Το μόνο ιδιαίτερο στοιχείο εδώ είναι ότι βάζουν στην εξώπορτα ένα σταυρό σε μαύρο πανί με τα αρχικά γράμματα του ονοματεπώνυμου του θανόντος ή της θανούσης για 40 μέρες ως ένδειξη λύπης και σεβασμού.²¹

Ο κύκλος του χρόνου

Χριστούγεννα

Όπως σε όλα τα μέρη της πατρίδας μας, την παραμονή των Χριστουγέννων ψάλλονται τα κάλαντα ή κόλλιαντα όπως λέγονται στον Πεντάλοφο. Και σήμερα τηρούνται μερικά από τα τοπικά έθιμα αλλά παλαιότερα που υπήρχαν πολλά παιδιά γίνονταν με μεγαλύτερο ενθουσιασμό και ενδιαφέρον. Τα παιδιά τραγουδούσαν "καλήνημέραν άρχοντες, αν είναι ορισμός σας...". Σύμφωνα με τον Σωτήρη Κάσσο η καμπάνα ήταν για τους χωριανούς λες και είχε ψυχή. "Ακούγαμε τη φωνή της και πάντα νιώθαμε κάτι ξεχωριστό μέσα μας. Μια μυστική κουβέντα γινόταν μεταξύ μας. Ο ήχος της έμπαινε ίσια στην καρδιά μας. Οι καμπανοκρούστες ήταν έθιμο παλαιό, το βρήκαμε από τους παλαιότερους και το μεταδώσαμε στους νεότερους. Με βροχή,

²⁰Σωτήριος Κάσσο(2008). Ο Παραδοσιακός γάμος στον Πεντάλοφο

Κοζάνης, (σελ. 30-63). Κοζάνη: Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Πενταλόφου.

²¹Σύμφωνα με τον κύριο Γυφτάκη και την επιτόπια έρευνα

κρύο, χιόνι, παγωνιά πάντα ήμασταν εκεί. Ήταν ένα ψυχικό ξέσπασμα, ένα ξεφάντωμα, ένα παιδικό πανηγύρι που μας γέμιζε αγαλλίαση". Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ορισμένοι ιερείς με τη βοήθεια της αστυνομίας προσπάθησαν να ξεριζώσουν το έθιμο, ως ειδολολατρικό. Το έθιμο αυτό όμως συνεχίστηκε και φτάνει ως τις μέρες μας. Δύο-τρεις μετά τα μεσάνυχτα της προπαραμονής των Χριστουγέννων μαζεύονταν όλα τα αγόρια της γειτονιάς εφοδιασμένα με έναν τρουβά, με μια "Τζουμπανίκα" με λίγα κομμάτια δαδί ή με έναν τενεκέ γεμάτο στάχτι και πετρέλαιο για να φωτίζονται στα σκοτεινά και παγωμένα σοκάκια και ξεκινούσαν για να επισκεφτούν όλες τις γειτονικές οικογένειες. Στη διαδρομή από το ένα σπίτι στο άλλο, έψελναν το "Καλήνήμεραν άρχοντες, αν είναι ορισμός σας, χριστού τη θεία γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας...". Μέχρι τα ξημερώματα τελείωναν τα σπίτια, γέμιζαν οι τρουβάδες με κουλούρες και κάστανα και κατάκοποι επέστρεφαν στα σπίτια τους. Το βράδυ εάν ο καιρός ήταν καλός γίνονταν στη Λόντζια και ο υπαίθριος παραδοσιακός χορός. Τη δεύτερη μέρα οι γαμπροί πήγαιναν στο σπίτι της πεθεράς και φιλεύονταν.²²

Απόκριες

Κατά τη διάρκεια των απόκρεων σπουδαιότερη και επιδεικτικότερη εκδήλωση γίνονταν με το άναμα φωτιών σ' όλες τις γειτονίες του χωριού. Ως καύσιμη ύλη χρησιμοποιούνταν τα κέδρα. Την ημέρα του Αγίου Ιωάννη του βαπτιστή άρχιζε περισυλλογή και μεταφορά των κέδρων. Την ώρα που σκοτεινίαζε άρχιζε το κάψιμο των κέδρων, τα οποία εκτός από τη δυνατή λάμψη έκαναν και θόρυβο δίνοντας μία ευχάριστη μυρωδιά.

Όλα αυτά μαζί έδιναν ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση στα μικρά παιδιά και στους επισκέπτες που έπαιρναν μέρος στα τραγούδια και στο χορό γύρω από τη φωτιά. Το πανηγύρι αυτό κρατούσε μέχρι τα μεσάνυχτα. Την ώρα αυτή αποχωρούσαν οι μεγάλοι επισκέπτες και μένανε τα αγόρια τα οποία και ήταν οι υπεύθυνοι για τις φωτιές. παραμονή των αγοριών διαρκούσε μέχρι τις πρωινές ώρες και σε όλη τη διάρκεια της νύχτας καίγονταν κέδρα. Το κάψιμο των κέδρων εκτός από τη ζοφερή λάμψη και την ευχάριστη μυρωδιά είχε κατά την παράδοση την ικανότητα να καίει και τους ψύλλους των σπιτιών, οι οποίοι λόγω των εκτρεφόμενων οικιακών ζώων ήταν πολλοί και ενοχλητικοί. Γι' αυτό όταν έριχναν ένα κέδρο στη φωτιά φώναζαν δυνατά «ψυλψυλμαχαλιώτες».

Ο ΧΑΨΑΡΟΣ: Στο εορταστικό τραπέζι της αποκριάς σε πολλά σπίτια γίνονταν ένα πρωτότυπο έθιμο "Ο ΧΑΨΑΡΟΣ". Έβραζαν ένα αυγό για αρκετή ώρα ώστε να γίνει πολύ σφιχτό και το ξεφλούδιζαν. Στο ένα άκρο μιας κλωστής το έδεναν έτσι ώστε να μην γλιστρήσει και πέσει κάτω. Το άλλο άκρο της κλωστής το έδεναν στην κορυφή μιας ρόκκας και με αυτόν τον τρόπο άφηναν το αυγό να κρέμεται. Το μεγαλύτερο σε

²² <https://www.tonoion.com/νέα/τα-νέα-του-βοΐου/χριστούγεννα-στα-χωριά-του-βοΐου-τα-έθ/>

ηλικία μέλος της οικογένειας που ήταν συνήθως ο παππούς ή η γιαγιά έπιανε τη ρόκκα λίγο πιο πάνω από το κάτω άκρο της και κουνούσε το κρεμασμένο αυγό, όπως όταν θυμιατίζει ο παπάς, μπροστά στο στόμα κάθε προσώπου που ήταν γύρω γύρω στο τραπέζι.²³

Καθαρά Δευτέρα

Την καθαρά Δευτέρα υπάρχει στον Βυθό Κοζάνης ένα πρωτότυπο έθιμο. Συνηθίζεται οι κάτοικοι του χωριού να φτιάχνουν αερόστατα με λαδόκολλες, τα οποία αντικαθιστούν τους χαρταετούς, και να τα πετάνε. Παράλληλα με το πέταγμα των αερόστατων γίνεται χορός στο χωριό με τη συνοδεία παραδοσιακών οργάνων. Το έθιμο αυτό έχει ζωή πάνω από 200 χρόνια και είναι από τα λίγα που συνεχίζονται μέχρι και σήμερα στο χωριό.²⁴

Πάσχα

Την Κυριακή του Πάσχα το απόγευμα γίνονταν υπαίθριος χορός με τοπικά μουσικά όργανα. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι εκτός από τους συνηθισμένους χορούς, οι οποίοι χορεύονταν σε όλες τις περιστάσεις, οι γυναίκες τραγουδούσαν και χόρευαν πασχαλιάτικα τραγούδια. Θα πρέπει να αναφέρουμε εδώ ότι και το γνωστό τραγούδι του γεφυριού της Άρτας τραγουδιόταν στον Βυθό του Πάσχα και αυτό γιατί αναφέρεται στους μαστόρους. Ο Βυθός Κοζάνης φημίζεται για τους μάστορες του οι οποίοι ήταν γνωστοί σε όλο τον κόσμο. Τα τραγούδια αυτά αναφέρονταν συνέχεια στην ξενιτιά γιατί οι κτίστες έφευγαν μετά το Πάσχα από το χωριό και τραγουδούσαν αυτά τα τραγούδια για να τους αποχαιρετίσουν. Τα τραγούδια αυτά χορεύονταν στρωτά. Ο πρώτος του χορού έκανε τρία βήματα στη φορά και στη συνέχεια σταματούσε. Το ίδιο επαναλαμβάνονταν συνεχώς.²⁵

Ο Μεγάλος Χορός και το αντάμωμα των απανταχού Βυθινών στις 13 Αυγούστου, στην κεντρική πλατεία (Μάρμαρος) του Βυθού. Στις 21 Νοεμβρίου, γιορτάζει η κεντρική εκκλησία, τα Εισόδια της Θεοτόκου. Την ημέρα αυτή οι ντόπιοι φτιάχνουν το Πατσοτό- συνταγή με ποταμίσιο ψάρι.²⁶

²³<https://docplayer.gr/88219690-O-horos-stin-paradosi-i-periptosi-toy-pentalofoy-kozanis.html>

²⁴<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/ethima-panigiria-ekdiloseis-kozanis>

²⁵ <https://www.kozanilife.gr/2019/04/26/pasxa-palia-kozani-ethima-kozanis-pasxa/>

²⁶<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/ethima-panigiria-ekdiloseis-kozanis>

2.4 ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

<http://img.youtube.com/vi/3T2JgHhskyw/hqdefault.jpg>

Στη γενικότερη έρευνα που έγινε για τον Βυθό απαραίτητη θεωρείται η αναφορά στους οργανοπαίχτες και στα μουσικά όργανα. Όταν αναφερόμαστε στους οργανοπαίχτες εννοούμε τους γύφτους, εδώ όμως θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι έννοια αυτή δεν περιέχει κάτι το υποτιμητικό αντίθετα μάλιστα. Η έννοια αυτή δηλώνει καταγωγή «ήρθαν οι γύφτοι» έλεγαν εννοώντας τους οργανοπαίχτες. Από τη στιγμή που οι γύφτοι έπιασαν τα όργανα τα παράτησαν οι ντόπιοι. Έτσι δημιουργήθηκε συμπαγής τάξη των οργανοπαιχτών οι οποίοι κράτησαν, διαμόρφωσαν και διέσωσαν τη μουσική παράδοση του Βυθού και της γύρω περιοχής. Οι καταβολές τους και ευαισθησία τους ήταν μερικά από τα στοιχεία που βελτίωσαν το παίξιμό τους και τους ανέδειξαν σε σπουδαίους οργανοπαίχτες.²⁷ Ο Παναγιώτης Ντίμτσος ή Γιώτας ή Γιουφτογιώτας παλιός βιολιτζής που γεννήθηκε το 1885 και πέθανε το 1978 αφηγήθηκε στους χωριανούς ότι ο παππούς του είχε μία λύρα με τρεις χορδές. Αυτό δείχνει ότι παλαιότερα υπήρχαν λύρες. Κάποιοι ντόπιοι χτίστες κυρίως είχαν ταμπουράδες, ένας από αυτούς σώζεται μέχρι σήμερα. Το βιολί λοιπόν ήταν γνωστό στον Βυθό από το 1779 τουλάχιστον. Έγχορδα και κρουστά είναι τα όργανα στον Βυθό μέχρι το 1907. Η χρονιά αυτή είναι πολύ σημαντική γιατί προστίθενται και τα πνευστά όργανα. Το 1907 απ'ο το Λιασκοβίκι της Β. Ηπείρου και μετά από μία μεγάλη πορεία και δύο ολιγόχρονες στάσεις στα Γιάννενα και στη Ζιούζουλη κατεβαίνει και μένει στον Πεντάλοφο το διπλανό χωριό του Βυθού, ο γύφτος Νάσιος Μπέλτζιος φέρνοντας μαζί του και το κλαρίνο. Σύμφωνα με πληροφορίες γυναίκα του μιλούσε μόνο αρβανίτικα. Ο Νάσιος είχε μόνο κλαρίνο με βυζί (εξόγκωμα στο ξύλο γύρω από τις τρύπες για τα δάχτυλα). Τέτοιο εξόγκωμα έκαναν συνήθως γύρω από την τρύπα που έβγαζε τη χαμηλότερη φωνή του οργάνου. Το κλαρίνο του Νάσου Μπέλτζιου είχε 3 ή 4 κλειδιά τα οποία δεν τα χρησιμοποιούσε. Ο Νάσος Μπέλτζιος παντρεύει την κόρη του με τον με τον Κώστα

²⁷ Από την επιτόπια έρευνα και καταγραφές του κύριου Ελευθέριου Γυφτάκη

Ντίμτσιο(Τσιμούλι),γιο του επίσης οργανοπαίχτη- βιολιτζή ΘύμιουΝτίμτσιου. Αντί για προίκα του μαθαίνει κλαρίνο. Έτσι στα 21 του χρόνια, το 1928 αρχίζει να παίζει κλαρίνο το Τσιμούλι. Το μεράκι του και τεράστια αυτοσχεδιαστική του μνήμη τον ανέδειξαν σαν το καλύτερο κλαρίνο της ευρύτερης περιοχής του Βοΐου. Από αυτόν έμαθαν κλαρίνο όλοι οι σημερινοί οργανοπαίχτες της περιοχής. Το Τσιμούλι έπαιζε κλαρίνο μέχρι και την τελευταία στιγμή της ζωής του. Πέθανε το 1995. ²⁸

2.5 ΧΟΡΟΣ

Οι χοροί που συναντάμε στον Βυθό είναι ο Ντολιανιάτικος , ο οποίος είναι τοπικός χορός του χωριού που πήρε την ονομασία του όνομα του χωριού Ντόλος ή αλλιώς Βυθός και είναι ένα είδος συρτού που προχωράνε συνέχεια μπροστά. Επίσης συναντάμε το γνωστό συρτό καλαματιανό, το Τσάμικο και τον συρτό ή Γκάιτα. Αυτός είναι ένας πολύπλοκος και δύσκολος χορός. Τέλος υπάρχει και ο συγκαθιστός που χορεύεται από ζευγάρι όπως το έντεκα της Κοζάνης. Παρόλο που τα περισσότερα χωριά του Άνω Βοΐου επηρεάστηκαν από τα χάλκινα τα οποία ήρθαν στην περιοχή το 1930 ο Βυθός δεν σταμάτησε ποτέ να είναι προσηλωμένος στις μουσικές της Ηπείρου. Έτσι λοιπόν εκτός από τους τοπικούς χορούς συναντάμε και πολλούς χορούς από την περιοχή της Ηπείρου με το κλαρίνο να είναι το κύριο όργανο. Όσον αφορά τους ρυθμούς ο Ντολιανίτικος έχει πεντάσημο ρυθμό(2+3) όπως και ο συμπεθεριακός, χορεύονταν από τους συμπέθερους στο γάμο, όπως και η Λόντζια του διπλανού χωριού Πενταλόφου και ο Λεωνίδας ο οποίος χορεύονταν όπως ο Ντολιανίτικος. Όλοι οι χοροί χορεύονταν κυκλικά. Σε οχτάσημο ρυθμό(2+3+3) είναι ο συγκαθιστός χορός.²⁹

²⁸<https://issuu.com/tovoionvoio/docs/>_____ - _____ - _____

²⁹<https://pentalo-os-zoypani.webnode.gr/moysikochoreytiki-paradosi/>

<https://i.ytimg.com/vi/1d5PC-8aeXo/maxresdefault.jpg>

Ένα σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να αναφέρουμε είναι ότι μετά τους χορούς σε πεντάσημο ρυθμό που κυριαρχούν και μετά το συγκαθιστό, το οχτάσημο δηλαδή ακολουθεί πάντα σχεδόν το κουρναβάδικο. Γρήγορο γύρισμα στο οποίο ξεκόβονται οι πρώτοι και επικρατεί μεγαλύτερο κέφι. Άλλες φορές σκορπάει όλος ο κύκλος και χορεύουν όλοι ελεύθερα με μικρά και γρήγορα βήματα. Το κουρναβάδικο πήρε το όνομα από τη μεγάλη οικογένεια των Κουρναβαίων και τον ομώνυμο μαχαλά του γειτονικού Διλόφου(Λιμπόχοβου). Επίσης υπάρχει και ο χορός Λιασκοβίκι τον οποίο έφερε ο Νάσιος Μπέλτζος και διαφέρει ρυθμικά και χορευτικά από το γνωστό Λιασκοβίκι της Ηπείρου. Εδώ χορεύεται με μικρά σβαρνιχτά και γρήγορα βήματα. Επειδή δεν ταιριάζει ρυθμικά και χορευτικά με το κουρναβάδικο έγινε αποδεκτό και καθιερώθηκε. Επίσης υπάρχουν και πολλές μελωδίες οι οποίες δεν χορεύονταν αλλά μέσα από αυτές φαίνονταν δεξιοτεχνία του εκάστοτε οργανοπαίχτη ή ήταν αρχή και το τέλος κάθε γλεντιού. Οι μελωδίες αυτές αποκαλούνταν νουμπέτια. Οσον αφορά τους τοπικούς χορούς ο ντολιανιάτικος ή δραμιστινό ήταν αργός, βαρύς, στρωτός χορός. Το δεύτερο όνομά του το πήρε από το χωριό Δράμιστα(Δάφνη) Βοΐου. Λόντζια είναι ο χαρακτηριστικότερος χορός του Πενταλόφου αλλά και των γύρω ορεινών χωριών του Βοΐου και πήρε το όνομά του από την ομώνυμη πλατεία.

Ο ρυθμός του πεντάσημος δυσκολεύει πολύ τους οργανοπαίχτες γιατί έχει πολλά και συνεχή γυρίσματα αλλά και ανάποδο αριστερό τέμπο.

.Ο Σκάρος ή Μπεράτι ήταν αργός ποιμενικός χορός διαδεδομένος σε όλη την Ελλάδα. Το Μπεράτι που συνήθως ακολουθούσε ήταν το έναυσμα για την έναρξη του χορού. Ο στρωτός ή συμπεθεριακός είναι γνωστός και με το όνομα ντουτσιώτικος. Τον προτιμούσαν μετά την τελετή του γάμου στον αυλόγυρο της εκκλησίας ή στην πλατεία. Στον Βυθό τον λένε και ζερβιό γιατί οι χορευτές τονίζουν το πάτημα του αριστερού ποδιού. Στο Επταχώρι, χωριό του Ν.Καστοριάς έχουμε μία μικρή

παραλλαγή στη μελωδία και είναι γνωστός με το όνομα Σντρου. Το Λιασκοβίκι διαφέρει από τον ομότιτλο χορό της Ηπείρου και στα βήματα και στο ρυθμό ήρθε στον Πεντάλοφο από τον Νάσο Μπέλιτσιο, πεθερός του Κώστα Ντίμιτσιο(Τσιμούλι) ο οποίος κατέβηκε από το Λιασκοβίκι στον Πεντάλοφο. Ο χορός Μαρούσιω ήταν στρωτός χορός ο οποίος χορεύονταν κυρίως στο διπλανό Δίλοφο(Λιμπόχοβο). Ο χορός τελείωνε με το γύρισμα «Κουρναβάδικο». Ο χορός Κουρναβάδικο πήρε το όνομά του από τους Κουρναβαίους και τα Κουρναβάδικα, το γνωστό μαχαλά του γειτονικού Διλόφου. Η σταυρομάνα είναι ένας από τους παλαιότερους συγκαθιστούς της περιοχής. Ο ρυθμός του οχτάσημος(2+3+3), παλιά κυριαρχούσε στα γλέντια του γάμου κυρίως όταν αυτά λόγω καιρικών συνθηκών γίνονταν μέσα στο σπίτι. Ήταν ζευγαρωτός χορός ο οποίος χορεύονταν ανά δύο κα/ι βοηθούσε στην έλλειψη χώρου. Σε αυτόν τον χορό ξεχώριζαν οι καλοί χορευτές. Το τσάμικο του Βυθού χορεύονταν από τον πρωτοχορευτή με αριστερόστροφες κινήσεις και φιγούρες χαρακτηριστικό δείγμα της περιοχής και οι υπόλοιποι χορευτές κρατούσαν-συνόδευαν. Το Αρχοντόπουλο συνήθως ακούγονταν κοντά στην αυγή τότε που το γλέντι καταλάγιαζε. Οι εναπομείναντες μερακλήδες χόρευαν και το κλαρίνο έπαιζε στη μέση. Οι τσέπες άδειαζαν οι καημοί και τα ντέρτια έβγαιναν και με ένα γύρισμα του κλαρίνου το γλέντι τις περισσότερες φορές άναβε.³⁰

2.6 ΤΟΠΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Ανδρική φορεσιά

Οι άνδρες φορούσαν χοντρό μάλλινο πουκάμισο αφήνοντάς το να κρέμεται μακρύτερα κάτω από τη λεκάνη σαν φουστάνελα. Πάνω από το πουκάμισο έμπαινε αντρική κοντούσα, ένα μάλλινο ένδυμα μαύρου χρώματος που έφτανε στο ύψος του πουκαμίσου. Στα πόδια φορούσαν χωλεύβια, μάλλινο άσπρο ή μαύρο συνήθως ύφασμα με μορφή περικνημίδας που κάλυπτε τα πόδια ως τη λεκάνη. Αργότερα αντικαταστάθηκε από το παντελόνι. Τα παπούτσια ήταν χοντρά, χωρίς κορδόνια και με πρόκες για να μη γλιστρούν το χειμώνα. Πάνω από την κοντούσα είχαν μία δερμάτινη ζώνη ή μάλλινο ζωνάρι, τη ζούνα όπως έλεγαν. Από επάνω φορούσαν μάλλινο παλτό και σκούρο στο κεφάλι ενώ στην τουρκοκρατία φέσι.³¹

³⁰Χρήστος Γ. Καζαρίδης (1991). Ο Πεντάλοφος Βοΐου. Θεσσαλονίκη. Σελ.24-26

³¹<http://www.mouseio-kozanis.gr/silel/in.php?om=4&ipm=10&kod=315>

http://4.bp.blogspot.com/zAOSWX48Q3Y/U4uH02zNBnl/AAAAAABPIQ/8XRUD6nzhUA/s1600/DSC_1155-BorderMaker.jpg

Γυναικεία φορεσιά

Η γυναικεία στολή ήταν πιο φανταχτερή φυσικά από την ανδρική. Έτσι στην αρχή έμπαινε ένα μακρύ πουκάμισο, το αδίμιτο και μετά το μάλλινο ή βαμβακερό φόρεμα. Από επάνω γυναικεία κοντούσα που ήταν πιο μακριά από την αντρική και στολισμένη με σιρίτια και κορδόνια επίχρυσα ή επάργυρα. Πάνω από την κοντούσα φορούσαν μεταλλική ασημένια ζώνη και στο κεφάλι βαμβακερό ή μάλλινο μαντήλι. Οι κάλτσες ήταν άσπρες(εκτός από τις χήρες) κεντημένες και φορούσαν χοντρά παπούτσια. Το χειμώνα φορούσαν στολισμένες κάπες. Όλα τα παραπάνω υφάσματα υφαίνονται στον αργαλειό από τους ίδιους τους κατοίκους. Η βαφή των υφασμάτων γινόταν με φλούδια από καρύδια όπου ήθελαν να δώσουν καφέ απόχρωση ή από φύλλα λυσιάς, τοπικού δέντρου καθώς και με αγοραστές μπογιές. Ράβονταν από τους τερζήδες, ράφτες που πήγαιναν στα σπίτια για τα μάλλινα. Επίσης υπήρχαν και οι φραγκοράφτες όπως τους αποκαλούσαν που έραβαν με ευρωπαϊκά πρότυπα. Τα παπούτσια γίνονταν κι αυτά στο χωριό από τσαγκαράδες με ειδικά μηχανήματα.

32

³² <http://users.uoi.gr/mvrelli/ergasies/paradosiakes-foresies-kozanis.pdf>

2.7 ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Η ηχογράφιση και η βιντεοσκόπηση των τραγουδιών έγινε στις 03 Φεβρουαρίου του 2016. Με κινητό SamsungKzoom και ψηφιακή μηχανή SonyCyber-shot W710.

Όλα τα τραγούδια ηχογραφήθηκαν χωρίς την συνοδεία μουσικών οργάνων, εκτός από το προτελευταίο και το τελευταίο που έπαιξε φλογέρα ο ίδιος ο εκτελεστής.

Συνάντησα λοιπόν τον κύριο Ελευθέριο Γυφτάκη ένα πρωινό του Φεβρουαρίου, στο σπίτι του που βρίσκεται στο χωριό Βυθός του δήμου Βοΐου του νομού Κοζάνης. Ο Βυθός, διατηρεί την φήμη ενός από τα πιο όμορφα χωριά της δυτικής Μακεδονίας. Μπαίνοντας στα όρια της κοινότητας, ένιωσα να με τυλίγει ένα δέος αντικρύζοντας την πυκνή βλάστηση και την παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Από την πρώτη στιγμή ένιωσα ότι ο Βυθός είναι ένα χωριό πολύ ιδιαίτερο, τόσο σε θέματα αρχιτεκτονικής, αλλά και σε θέματα παράδοσης.

Σε απόσταση 250 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη και 87 χλμ. από την Κοζάνη, η μικρή αυτή κοιτίδα πολιτισμού βρίσκεται τόσο κοντά και όμως τόσο μακριά από την σύγχρονη ζωή. Οι νέοι του χωριού, πιεσμένοι από την ανεργία και τις συνθήκες γενικευμένης κρίσης που περνά η πατρίδα μας, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την γνώριμη αγκαλιά της παράδοσης, για τόπους που θα τους προσφέρουν ίσως ελκυστικότερες προοπτικές. Τα καλοκαίρια είναι η μόνη περίοδος που το χωριό αντηχεί από παιδικές φωνές, αφού πολλοί νέοι άνθρωποι αποφασίζουν να περάσουν τις διακοπές τους στην ιδιαίτερη πατρίδα τους. Οι λιγοστοί κάτοικοι του χωριού, συνεχίζουν τη ζωή τους με βάση τις πατροπαράδοτες αξίες.

Οι φυσικές ομορφιές του χωριού είναι πλούσιες και ιδιαίτερες. Επιβλητικά δάση καστανιάς, βελανιδιάς και οξιάς, προκαλούν ιδιαίτερη εντύπωση σε ντόπιους και ξένους τουρίστες. Ιδιαίτερο ρόλο στο σχηματισμό του απείρου φυσικού κάλλους παίζουν και τα βράχια που υψώνονται πάνω απ' το χωριό και το οποίο έχει συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα καταγραφής των τοπίων των δημόσιων φορέων.

Μπήκα στο χωριό αβέβαιη για το τι επρόκειτο να συναντήσω. Γνώριζα βέβαια ότι τα τραγούδια της περιοχής του Βυθού είναι ξακουστά και ότι ο κύριος Λευτέρης είναι δεξιοτέχνης. Γνωστός για την κρυστάλλινη φωνή του, είναι γνωστός στα γύρω χωριά σαν η ψυχή των πανηγυριών, των γάμων και των λοιπών κοινωνικών εκδηλώσεων που χρειάζονται την συνοδεία τραγουδιού.

2.8 ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗ

Ο Ελευθέριος Γυφτάκης γεννήθηκε το 1945 στην Ελασσόνα, στο χειμαδιό όπου πήγαν οι κτηνοτρόφοι γονείς του να ξεχειμωνιάσουν τα πρόβατά τους. Ο κυρ Λευτέρης δεν θα γνώριζε την πατρίδα του πάρα μερικά χρόνια αργότερα, αφού για 3 χρόνια οι γονείς του δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στο χωριό: οι Γερμανοί είχαν κάψει τις στάνες τους στο Βυθό. Όλα έπρεπε να χτιστούν από την αρχή.

Οι κτηνοτρόφοι στο χωριό ήταν λιγοστοί. Οι περισσότεροι ήταν ξακουστοί οικοδόμοι, ειδικοί στην κατασκευή σπιτιών, σχολείων, γεφυριών και εκκλησιών. Σήμερα οι κτηνοτρόφοι έχουν σχεδόν εκλείψει. Οι περισσότεροι είναι οικοδόμοι, ενώ υπάρχουν και κάποιοι υλοτόμοι. Ο κύριος Γυφτάκης ασχολείται με την υλοτομία και το εμπόριο ξυλείας και ζωοτροφών, ενώ όποτε βρίσκει χρόνο ασχολείται και με τη μεγάλη του αγάπη, το τραγούδι.

Τα τραγούδια που μου είπε ο κύριος Γυφτάκης περνάνε από γενιά σε γενιά πάππου προς πάππο. Όλα τα τραγούδια είναι ντόπια της περιοχής. Κάποια τραγουδιόντουσαν σε γάμους και πανηγύρια. Άλλα τα μάθαιναν οι οικοδόμοι στις διάφορες περιοχές που πήγαιναν να εργαστούν. Το τελευταίο είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, γιατί με αυτό τον τρόπο γινόταν μια ανταλλαγή τραγουδιών από τόπους μακρινούς, που με τη σειρά τους εμπλούτιζαν την τοπική παράδοση.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα τραγούδια που λεγόντουσαν μεταφέροντας τα κοπάδια τους σε μακρινές περιοχές για να ξεχειμωνιάσουν, διανύοντας μεγάλες

αποστάσεις με τα πόδια. Έκαναν μεγάλα ταξίδια στην Ελασσόνα, τη Λάρισα ακόμα και τη Χαλκιδική. Τα τραγούδια ελάφρηναν την ταλαιπωρία του ταξιδιού και παράλληλα αφηγούνταν ιστορίες από την παραδοσιακή ζωή. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι αυτά τα τραγούδια άλλαζαν κατά την επιστροφή τους στο χωριό την άνοιξη.

Μέσα από την φωνή του κυρίου Γυφτάκη γνώρισα και εγώ ένα μικρό κομμάτι της μουσικής ιστορίας αυτού του τόπου. Μέσα από αυτή την εργασία, ελπίζω να καταφέρω να μεταφέρω τις εντυπώσεις μου και τις μουσικολογικές μου ανακαλύψεις και σε εσάς.

http://1.bp.blogspot.com/SEdQuVjhYA/U4uJawpIUl/AAAAAABPO8/ngVVqfM_c7Q/s1600/DSC_1214-BorderMaker.jpg

3. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

3.1 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Τα δημοτικά τραγούδια έχουν κατηγοριοποιηθεί από πολλούς λαογράφους με διάφορους τρόπους. Μελετητές, μουσικολόγοι, ανάλογα με την μελωδία των τραγουδιών, τον ρυθμό τους ή ακόμη και την περίσταση στην οποία τραγουδιούνται, τα κατέταξαν επίσης σε κατηγορίες. Τα τραγούδια σε αυτήν εδώ την διπλωματική εργασία έχουν ταξινομηθεί σύμφωνα με την ταξινόμηση του Πετρόπουλου Δημήτριου, και την οποία αποδέχεται και ο Πολίτης Ν. Η ταξινόμηση αφορά το περιεχόμενο των τραγουδιών, αλλά και την περίσταση στην οποία εκτελούνται, και παραθέτω σε κάθε κατηγορία τα τραγούδια που έχω καταγράψει³³:

Παραλογές

Ιστορικά

Κλέφτικα

Ερωτικά

Του Γάμου

Της Ξενιτιάς

Της εξοχής (ποιμενικά)

Μοιρολόγια

Σατιρικά-Σκωπτικά

Θρησκευτικά-Λατρευτικά

Νανουρίσματα-Ταχταρίσματα

ο Διδακτικά-Γνωμικά

ο Ακριτικά

3.2 ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Για την μεταγραφή των τραγουδιών της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκε η ευρωπαϊκή μουσική γραφή. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το σύστημα της Δυτικής μουσικής είναι το πλέον κατάλληλο για την καταγραφή της δημοτικής μουσικής. Η

³³Πετρόπουλος Δημήτρης, *Ελληνικά τραγούδια Α' εκλογή κειμένων, σχόλια και εισαγωγή*, Αθήνα, σελ. 'ιη'.

άποψη αυτή τεκμηριώνεται από τα πρακτικά των μουσικολογικών συνεδρίων που είχαν συγκληθεί κατά τα έτη 1949-1950 στην περιοχή του Παρισιού και της Γενεύης. Το δυτικό σύστημα γραφής είναι διεθνώς αναγνωρισμένο σε αντίθεση με το σύστημα της βυζαντινής παρασημαντικής. Σε περίπτωση, όμως, που το παραπάνω σύστημα δεν επαρκεί, γίνεται χρήση συμπληρωματικών συμβόλων³⁴. Η μεταγραφή των τραγουδιών που περιλαμβάνονται στην παρούσα εργασία έγινε σύμφωνα με τη μέθοδο του κ. Περιστερή Σπ. Ο οποίος συγκεκριμένα αναφέρει:

«...προσπαθήσαμε να μην απομακρυνθούμε από την απλή γραφή, χωρίς ως εκ τούτου να παραλείψουμε τι εκ τω μουσικών στοιχείων των ασμάτων. Αποφύγαμε τις μουσικές γραφές, οι οποίες θα καθιστούσαν δύσκολη την αναγνώριση και την κατανόηση της τεχνικής των μελωδιών... Ολοκληρωμένη εικόνα εκάστου άσματος δύναται να σχηματίσει κανείς μετά της παρακολούθησής των καταγεγραμμένων βασικών μουσικών και φιλολογικών στοιχείων... ».

Στο ξεκίνημα της μεταγραφής κάθε τραγουδιού παραθέεται ο τίτλος. Τα τραγούδια έχουν καταγραφεί στις νότες που ακούστηκαν. Αν θέλαμε λόγω τονικότητας να τα μεταφέρουμε γράφουμε στο αριστερό μέρος της σελίδας την ισότητα τουτονικού ύψους του τραγουδιού και στη συνέχεια εκείνο στο οποίο μεταφέρθηκε πχ. μι=ρε. Επίσης, σημειώνεται κατά προσέγγιση ο ρυθμός του κομματιού. Στις μεταγραφές των τραγουδιών σημειώνεται μόνο η πρώτη στροφή καθώς στις υπόλοιπες δεν παρατηρούνται μελωδικές διαφοροποιήσεις πέραν αυτών που. Τα τραγούδια που παρουσιάζουν ολόκληρα διαφοροποιήσεις έχουν καταγραφεί όλα.

Στοχεύοντας στην, όσο το δυνατόν, πιο πιστή καταγραφή και απόδοση του ιδιαίτερου τρόπου ερμηνείας που χρησιμοποιείται από τους τραγουδιστές και εξαιτίας των μικρότερων μουσικών διαστημάτων τα οποία δεν μπορούν να καταγραφούν με την ευρωπαϊκή μουσική γραφή, έγινε χρήση των ακόλουθων μουσικών συμβόλων:

Για την αλλοίωση της συχνότητας ενός φθόγγου: Χρησιμοποιείται είτε το σύμβολο

της τρίλιας ή καταγραφή νοτών με μουσικά σχήματα τέτοιου τύπου:

³⁴Σπυριδάκης Γεώργ. Κ., Περιστερή Σπ., Ελληνικά δημοτικά τραγούδια μουσική εκλογή, Αθήνα, Ακαδημία

Αθηνών, 1968, τόμος Γ'. σελ. ιε'

Για τη μεταβολή της χρονικής διάρκειας ενός φθόγγου:

Παράταση της διάρκειας της νότας. Τοποθετείται κυρίως στο τέλος των φράσεων:

Για την υπόδειξη vibrato

Για την υπόδειξη της αργής ολίσθησης από τη μια νότα στην άλλη (glissando)

Επίσης έγινε χρήση της σύζευξης για να αναδειχθούν οι φθόγγοι οι οποίοι ανήκουν στην ίδια μελωδική φράση.

Για τις μελωδικές φράσεις, τις επαναλήψεις και τις αναπνοές ισχύουν τα γνωστά για την ευρωπαϊκή μουσική γραφή σύμβολα.

Στο τέλος κάθε μουσικού κειμένου παρατίθεται ένα πεντάγραμμα που δείχνει³⁵:

Την τονική του τρόπου, η οποία σημειώνεται με ολόκληρο φθογγόσημο.

Τη διάταξη των φθόγγων της κλίμακας που ανήκει το τραγούδι.

Την έκταση της μελωδίας.

3.3 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Στα τραγούδια αυτής της διπλωματικής εργασίας, παρατίθεται το ποιητικό κείμενο χωρίς καμία παρέμβαση στον τρόπο με τον οποίον ειπώθηκε από τον τραγουδιστή τόσο λεξιλογικά όσο και στιχουργικά. Όσον αφορά την καταγραφή του ποιητικού κειμένου χρησιμοποιήθηκε ο γραμματικός τονισμός σύμφωνα με τον οποίον τονίζουμε με βάση τις λέξεις και όχι ο ρυθμικός τονισμός ο οποίος προκύπτει από τη

³⁵Σπυριδάκης Γεώργ. Κ., Περιστέρης Σπ., ό.π., σελ.κ'.

μελωδία³⁶.

Κάθε τραγούδι παρουσιάζεται παραθέτοντας, αρχικά, το ποιητικό κείμενο όπως αυτό τραγουδήθηκε από τον εκτελεστή (κείμενο με τσακίσματα³⁷).

Χρησιμοποιώντας τον όρο τσάκισμα εννοούμε τις προσθήκες και τις επαναλήψεις συλλαβών, λέξεων, ημιστιχίων και στίχων που παρεμβάλλονται στο κείμενο του τραγουδιού.

Ως προσθήκη ορίζουμε οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου, το οποίο είναι ξένο ως προς τον καθαρό στίχο, και το τοποθετούμε μέσα σε παρενθέσεις. π.χ. «(Άντε) μηνά σε γάμο τα ρίχναμ».

Ως επανάληψη, ορίζουμε συγκεκριμένα την επανάληψη των ίδιων συλλαβών, λέξεων, ημιστιχίων και στίχων, και τις οριοθετούμε με τις αγκύλες. π.χ. [(Μωρε) πότε θα' ρθει η άνοιξη].

Στο κείμενο με τσακίσματα γίνεται χρήση κάποιων συμβόλων που αντιπροσωπεύουν τα μέρη του κειμένου και της μελωδίας. Στην αριστερή μεριά σημειώνονται με αριθμούς μέσα σε πλαίσια, οι ποιητικές στροφές. π.χ. 1 για την πρώτη στροφή, 2 για την δεύτερη στροφή κ.ο.κ³⁸.

Π.χ.

1	A1' (Άντε) που θα μας πας βρε Σύρο μου; (ωχ ωχ)	α1
	A2' (Ωρε) τώρα το μεσονύχτι;	α2
2	B1' (Ωρε) στη Μακρυνίτσα βρε παιδιά	α1
	[B1'] [(Άιντε) στη Μακρυνίτσα βρε παιδιά] (Σύρο 'μ και καπετάνιε μου)	α1
	B2' (Ω ρε) και στου παπά το σπίτι	α2

Δίπλα από τον αριθμό σημειώνονται με κεφαλαία γράμματα οι στίχοι π.χ. Α για τον πρώτο στίχο, Β για τον δεύτερο στίχο κ.ο.κ. Με κεφαλαία γράμματα που συνοδεύονται από αριθμούς (σε θέση δείκτη) σημειώνονται τα ημιστίχια. π.χ. Α1 για το πρώτο ημιστίχιο, Α2 για το δεύτερο ημιστίχιο κ.ο.κ.

Τα κεφαλαία γράμματα που τονίζονται δηλώνουν ότι ο στίχος περιέχει τσακίσματα.

³⁶Καϊμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος *Δημοτικά τραγούδια από το Βαλτέτσι Αρκαδίας*, Αθήνα, Ακαδημία

³⁷Καϊμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος, ό.π., σελ.44

³⁸Σπυριδάκης Γεώργ. Κ., Περιστέρης Σπ., ό.π., σελ. κ'

Π.χ.

- 1 A1' (Άντε) που θα μας πας βρε Σύρο μου; (ωχ ωχ) α1
A2' (Ωρε) τώρα το μεσονύχτι; α2

Στην δεξιά μεριά του κειμένου και με πεζά γράμματα σημειώνονται οι μελωδικές φράσεις του αντίστοιχου ποιητικού κειμένου. π.χ. α1 και α2. Οι μελωδικές φράσεις μπορούν να αναφέρονται σε ολόκληρο στίχο, σε ημιστίχιο ή ακόμα και σε ένα μέρος του ημιστιγίου. Για αυτό τον λόγο σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε και αρίθμηση μαζί με τα πεζά γράμματα. π.χ. α1 , α2.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία χρησιμοποιούνται οι εξής περιπτώσεις σημειογραφίας μελωδικών φράσεων:

α και β για ολοκληρωμένες φράσεις.

α1 και α2 (και β1 , β2 αντίστοιχα) για μικρότερες φράσεις που μαζί δημιουργούν την ολοκληρωμένη φράση α (ή β).

Οι μελωδικές φράσεις λόγω της διαρκής μελωδικής επανάληψης από στροφή σε στροφή αναγράφονται όπως στην πρώτη. π.χ.

- 1 A1 Λούζεται τ' αρχοντόπουλο α1
[A1] [λούζεται τ' αρχοντόπουλο] α1
A2 σ ένα χρυσό λεγένι, α2
[A2] [σ ένα χρυσό λεγένι]. α2

Ακολουθεί ο οργανικός στίχος ή καθαρός στίχος όπου καταγράφεται το κείμενο του στίχου χωρίς τα τσακίσματα.

3.4 ΠΑΘΗ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ³⁹

Κάποιες λέξεις δεν λέγονται πάντα όπως συνηθίζουμε σήμερα στην επίσημη ελληνική γλώσσα, ορισμένοι φθόγγοι χάνονται ή διαφοροποιούνται, παρουσιάζουν διάφορα πάθη. Σε αυτήν την εργασία συναντάμε τα εξής πάθη:

Συνίζηση: Σε πολλές λέξεις, όταν ακολουθεί φωνήεν ύστερα από τον φθόγγο ι (η, υ, ει, οι) ή ε (αι), τα δύο φωνήεντα μπορούν να προφέρονται μαζί σε μία συλλαβή. π.χ. «κοπάδια (μάννα'μ) κίνησαν».

Εκθλιψη: Όταν μία λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η ακόλουθη αρχίζει επίσης από φωνήεν, συχνά χάνεται το τελικό φωνήεν της προηγούμενης. π.χ. «(Ωρε) να σμίξουν κούκος με τ' αρνί».

Αφαίρεση: Όταν μία λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη αρχίζει από φωνήεν, χάνεται κάποτε το αρχικό φωνήεν της ακόλουθης λέξης. π.χ. «εγώ θέλω εσένα λεβέντη 'μ να 'ρθω στην αγκαλιά».

Συγκοπή: Όταν χάνεται ένα φωνήεν ανάμεσα σε δύο σύμφωνα. π.χ. «και εσύ με χτ'πάζ στον τοίχο».

Αποκοπή: Όταν χάνεται το τελικό φωνήεν μίας λέξης εμπρός από το αρχικό σύμφωνο της επόμενης. π.χ. «Ωρεμον' τα ρίχναν μόνο τα ρίχναν στη Γράμμωστα»

Αποβολή: Όταν χάνεται το αρχικό τους φωνήεν. π.χ. «Τριών μερών νυφούλα» αντί «.τριών ημερών».

3.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Οι παρατηρήσεις στην μουσικοποιητική δομή του εκάστοτε τραγουδιού έχουν να κάνουν με:

Τον αριθμό και τη μορφή των στροφών, είναι ομοιόρυθμες ή ανομοιόρυθμες⁴⁰ όπως επίσης και τη δομή της κάθε στροφής σε σχέση με τους οργανικούς στίχους, δηλαδή πάνω σε πόσους οργανικούς στίχους ή ημιστίχια αναπτύσσεται η κάθε στροφή.

Τη μετρική των στίχων, δηλαδή τον αριθμό των οργανικών συλλαβών, που απαρτίζουν κάθε στίχο, την τομή που εμφανίζουν, καθώς και το είδος του ποιητικού

³⁹Τριανταφυλλίδης Μ., *Νεοελληνική Γραμματική*, Αθήνα, Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων, 2003, σελ. 32-37

⁴⁰Σπαταλάς Γεράσιμος, *Η μορφολογία των δημοτικών τραγουδιών μας*, Αθήνα, Αετός Α. Ε., 1946, σελ. 10

μέτρον. Όλοι οι στίχοι των δημοτικών τραγουδιών είναι είτε iamβικοί ή τροχαϊκοί. Σχηματίζονται δηλαδή από διαδοχές είτε τονισμένης- άτονης συλλαβής ή αντίστοιχα από το αντίθετο, άτονης- τονισμένης⁴¹.

Τη θέση, τον αριθμό των συλλαβών και το είδος των τσακισμάτων (επαναλήψεις ή τσακίσματα) εάν υπάρχουν.

Τη διάταξη των οργανικών συλλαβών και των τσακισμάτων της κάθε στροφής. Για να σημειώσουμε την επανάληψη οργανικών συλλαβών, χρησιμοποιούμε τον ίδιο αριθμό της συλλαβής την οποία επαναλαμβάνουν.

π.χ.

A1' (Μωρέ) εσείς (μωρέ) παιδιά βλαχόπουλα	α1
[A1'] [(ναι) εσείς (μωρέ) παιδιά βλαχόπουλα]	α2
A2' παιδιά της Σαμαρίνας (μωρέ παιδιά καημένα)	β1
[A2'] [παιδιά της Σαμαρίνας] (κι ας είστε λερωμένα.)	β2

Οι προσθήκες ακολουθούν διαφορετική αρίθμηση από τον οργανικό στίχο, με τονούμενο αριθμό. π.χ.

1 A' (Μωρέ) εσείς (μωρέ) παιδιά βλαχόπουλα	α1
(1' 2') 1 2 (3' 4') 3 4 5 6 7 8	

Τον τρόπο μελοποίησης του ποιητικού κειμένου.

_ Τον τρόπο⁴² στον οποίον ανήκει το τραγούδι, την έκταση της κλίμακας και το μέτρο.

_ Τη σχέση κειμένου – μελωδίας η οποία φαίνεται στον πίνακα⁴³

Οπου:

_ Στη στήλη κείμενο αναγράφεται ο στίχος ή τα ημιστίχια.

_ Στη στήλη ποιητικό μέτρο αναγράφεται το μέτρο του στίχου.

_ Στη στήλη τσακίσματα σημειώνεται ο αριθμός των συλλαβών τόσο του

⁴¹ Σταύρου Θρασύβουλος, *Νεοελληνική Μετρική*, 2η έκδοση, Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1974, σελ.12.

⁴² Σπυριδάκης Γεώργ. Κ., Περιστέρης Σπ., *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια μουσική εκλογή*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1968, τόμος Γ'. σελ. κα' -λε'

⁴³ Καϊμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος, *Δημοτικά τραγούδια από το Βαλτέτσι Αρκαδίας*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών κέντρο έρευνας της Ελληνικής λαογραφίας, 2010, τόμος Β', σελ. 284.

οργανικού κειμένου όσο και των τσακισμάτων.

_ Στη στήλη μελωδία γίνεται αναγνώριση και ονοματολογία των μελωδικών φράσεων.

_ Τέλος στη στήλη κατάληξη σημειώνεται ο καταληκτικός φθόγγος της εκάστοτε μελωδικής φράσης.

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩ ΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙ Σ
A1'	Ιαμβικός 8σύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α1	φα
A2'	Ιαμβικός 7σύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	φα

3.6 Γενικές παρατηρήσεις

Στον οργανικό στίχο καταγράφονται όλες οι στροφές των τραγουδιών οι οποίες επίσης ηχογραφήθηκαν όλες.

Σε περιπτώσεις όπου ο στίχος είναι ξεκάθαρα για παράδειγμα 15σύλλαβος αλλά περιλαμβάνονται σε αυτόν και τσακίσματα, τότε προσμετρώνται και τα τσακίσματα σαν κανονικές συλλαβές του στίχου ή ημιστιχίου. Το ίδιο συμβαίνει και αν κάποιος στίχος πρέπει να προσμετρηθεί ολόκληρος ως 15σύλλαβος και όχι να σπαστεί σε 7σύλλαβο και 8 σύλλαβο, με σκοπό την ολοκλήρωση του νοήματος του ποιητικού κειμένου αλλά και την ολοκλήρωση των μελωδιών που επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή⁴⁴.

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχει επανάληψη στίχου ή ημιστιχίου μετσακίσματα, αναγράφονται μόνο οι εξωτερικές αγκύλες της επανάληψης και όχι οι παρενθέσεις και οι αγκύλες των εσωτερικών προσθηκών και επαναλήψεων. Κρίθηκε όμως ορθότερο, στην αρίθμηση των συλλαβών οι εσωτερικές ενδείξεις των τσακισμάτων να παραμείνουν ως έχουν. π.χ.

3 Γ1 Πάω σε κρύα βρύση α1
[Γ1] [πάω σε κρύα βρύση] α1

⁴⁴Σταύρου Θρασύβουλος, *Νεοελληνική Μετρική*, Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1974, 2η έκδοση, σελ. 44-88

Στις περιπτώσεις όπου στίχος ή ημιστίχιο που εμφανίζεται σε μία στροφή, επαναλαμβάνεται στην αρχή της επόμενης και καταλαμβάνει θέση οργανικού στίχου τότε παραλείπονται οι εξωτερικές αγκύλες της επανάληψης και θεωρείται ως καινούριος στίχος ή ημιστίχιο αντίστοιχα. π.χ.

Γ1' Και μέσα η κόρη [μέσα η κόρη] κάθετα α1

[Γ1'] Και μέσα η κόρη κάθονταν α1

Γ2' Κεντά' (μάννα 'μ) [κεντάει] χρυσό μαντήλι. α2

Κατά την εκτέλεση/ηχογράφιση των τραγουδιών παρατηρήθηκαν τα εξής:

Στη ηχογράφιση που έγινε στο Βυθό Βοίου Κοζάνης, ο εκτελεστής λόγω της συνήθειας να τραγουδά αυτοσχεδιαστικά μόνος του ή με ένα πολύ μικρό οργανικό σύνολο, και με το ζήλο που επέδειξε για να πραγματοποιήσει την ηχογράφιση, υπήρχαν σημεία που σταμάτησε ή έκανε κάποια αμυδρά λάθη τα οποία προφανώς δεν έχουν καταγραφεί. Ακόμα, πολλές ρυθμικές αστάθειες όπως και μεγάλες ασάφειες στο γενικό ρυθμό των κομματιών έκαναν δυσκολότερο το έργο στην καταγραφή που παρόλα αυτά μας ώθησε σε μια πιο εκ βάθους ανάλυση στην εκτέλεση των τραγουδιών και πώς οι άνθρωποι συνηθίζουν να εκφράζονται στον τόπο αυτό μέσα από αυτά.

Η καταγραφή των νοτών αν και λόγω των πολλών μικροτονικών διαστημάτων ήταν εξίσου δύσκολη αλλά προσπαθήσαμε να μείνουμε πιστοί στις νότες που τραγουδήθηκαν χωρίς σχεδόν καμία μεταγραφή προσπαθώντας να υποδείξουμε τον τρόπο στον οποίο τραγουδήθηκαν.

4 ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

4.1 ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΠΑΣ ΒΡΕ ΣΥΡΟ ΜΟΥ (ΚΕΡΑΤΖΙΔΙΚΟΣ)

♩ = 135

[α1]

Αι-ντε που θα μας πας βρε

6

Σύ - - - - - ρο

11

α1] α2] Ω - ρε τώ - ρα το με - - - - -

16

σο - - - - - νύ - - - - - χτι

21

α2] [β] στη - - - - - Μα - - - - - κρυ - - - - -

26

νί - - - - - τσα Ωρέ βρε - - - - - παι - - - - -

31

[β] δία

Ρε=Σολ

Στίχοι με τσακίσματα και αρίθμηση

- 1 A1' (Άντε) που θα μας πας βρε Σύρο μου; (ωχ ωχ) α1
(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8 (3' 4')
- A2' (Ωρε) τώρα το μεσονύχτι; α2
(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15
- B1 στη Μακρυνίτσα βρε παιδιά β
1 2 3 4 5 6 7 8
- 2 [B1'] [(Άντε) στη Μακρυνίτσα βρε παιδιά] (Σύρο 'μ και καπετάνιε μου) α1
[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8] (3' 4' 5' 6' 7' 8' 9' 10)
- B2' (Ω ρε) και στου παπά το σπίτι α2
(11' 12') 9 10 11 12 13 14 15
- Γ1 Παπά ψωμί παπά 'μ φαΐ β
1 2 3 4 5 6 7 8
- 3 [Γ1'] [(Άντε) παπά ψωμί παπά 'μ φαΐ] α1
[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- Γ2' (Ωρε) στρώσε να κοιμηθούμε (ωχ) α2
(3' 4') 9 10 11 12 13 14 15 (5')
- Δ Πού θα μας πάς βρε Σύρο μου β
1 2 3 4 5 6 7 8

Οργανικός στίχος

Που θα μας πας βρε Σύρο μου, τώρα το μεσονύχτι;

Στη Μακρυνίτσα βρε παιδιά, και στου παπά το σπίτι.

Παπά ψωμί παπά 'μ φαΐ, στρώσε να κοιμηθούμε.

Πού θα μας πάς βρε Σύρο μου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από τρειςστροφές

Η κάθε στροφή αποτελείται από έναν στίχο, με δύο ημιστίχια Α1',Α2' και το πρώτο ημιστίχιο του δευτέρου στίχου ο οποίος εμφανίζεται ολόκληρος στην επόμενη στροφή. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον τύπο της τριημιστιχης στροφής κατά την οποία η κάθε μελωδική στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια ενός στίχου και το πρώτο του επόμενου.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος.

Οι στίχοι του τραγουδιού είναι σε δομή Α1', Α2', Β1,[Β1'],Β2' ,Γ1,[Γ1'], Γ2',Δ.

Εμφανίζονται προσθήκες σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσειςείναι ίδιες σε όλες τις στροφές α1 α2 και β όπου η καθεμία αντιστοιχεί στο ομώνυμο ημιστίχιο

Το τραγούδι βρίσκεται στον πεντατονικό τρόπο του Ρε με επιπλέον τη χρήση της νότας Σι ως καλλωπιστικός φθόγγος.

Ο ρυθμός του είναι σε 3/4 .

Είναι ποιμενικό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8 (3' 4')	α1	Ντο
A2'	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15	α2	Ρε
B1	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8	β	Ρε
[B1']	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8] (3' 4' 5' 6' 7' 8' 9' 10)	α1	Ντο
B2	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	(11' 12') 9 10 11 12 13 14 15	α2	Ρε
Γ	Ιαμβικός Δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	β	Ρε

4.2 ΚΟΠΑΔΙΑ ΜΑΝΑ Μ' ΚΙΝΗΣΑΝ (ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟΣ)

$\text{♩} = 120$

[α1]

Αι-ντε παίρν' ο Μάρ-της δώ-----δε-----κα

Πα-να-γιω-τού-----λα μου

κι Α-----πρί-λης -----δε-----κα

πέ-----ντε και τα κο-

πά-----δια μά-ναμ' κί-----νη-----

σαν

Ρε= Σολ δίεση

Στίχοι με τσακίσματα και αρίθμηση

- 1 A1' Άιντε παρν' ο Μάρτης δώδεκα, (Παναγιωτούλα μου) α1
1 2 3 4 5 6 7 8 (1' 2' 3' 4' 5' 6')
- A2' κι' Απρίλης δέκα-πέντε α2
9 10 11 12 13 14 15
- B1 και τα κοπάδια (μάννα 'μ) κίνησαν β
1 2 3 4 5 (1' 2') 6 7 8
- 2 [B1]'[(Άιντε) και τα κοπάδια (μάννα 'μ) κίνησαν], (Παναγιωτούλα μου) α1
[(1' 2') 1 2 3 4 5 (3' 4') 6 7 8] (5' 6' 7' 8' 9' 10')
- B2' κι όλα τα τσελιγκάτα α2
9 10 11 12 13 14 15
- Γ1' Του Παναγιώτη (μάννα 'μ) τα πρόβατα β
1 2 3 4 5 (1' 2') 6 7 8

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Αντε παίρν' ο Μάρτης δώδεκα, κι Απρίλης δεκαπέντε.

Και τα κοπάδια κίνησαν, κι όλα τα τσελιγκάτα.

Του Παναγιώτη τα πρόβατα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από δύο στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από έναν στίχο, με δύο ημιστίχια A1', A2' και το πρώτο ημιστίχιο του δευτέρου στίχου (B1) ο οποίος εμφανίζεται ολόκληρος στην επόμενη στροφή. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον τύπο της τριημιστιχίας στροφής κατά την οποία η κάθε μελωδική στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια ενός στίχου και το πρώτο του επόμενου.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή της πρώτης στροφής είναι A1', A2', B1 ενώ της δεύτερης [B1'], B2', Γ1'.

Από τσακίσματα εμφανίζεται η επανάληψη του πρώτου ημιστιχίου στην δεύτερη στροφή και προσθήκες εμφανίζονται σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσεις είναι τρεις α1 α2 οι οποίες επαναλαμβάνονται στην δεύτερη στροφή και στην Τρίτη έχουμε μόνο το α1 αφού μου τραγούδησε το πρώτο ημιστίχιο της στροφής.

Το τραγούδι βρίσκεται στον διατονικό τρόπο του Ρε αν και κατά κύριο λόγο οι περισσότερες φράσεις του χρησιμοποιούν τους φθόγγους του πεντατονικού τρόπου.

Ο ρυθμός είναι σε 3/4 .

Το τέμπο βρίσκεται μεταξύ 100-120 bpm και ποικίλλει ανάλογα με τις παύσεις για αναπνοή του εκτελεστή και την εκάστοτε μουσική φράση.

Είναι δημοτικό τραγούδι της εξοχής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8 (1' 2' 3' 4' 5' 6')	α1	Ντο
A2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Ρε
B1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 (1' 2') 6 7 8	β	Ρε
[B1']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[(1' 2') 1 2 3 4 5 (3' 4') 6 7 8] (5' 6' 7' 8' 9' 10')	α1	Ντο
B2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Ρε
Γ1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 (1' 2') 6 7 8	β	Ρε

4.3 ΠΟΤΕ ΘΑ 'ΡΘΕΙ Η ΑΝΟΙΞΗ

$\text{♩} = 100$

Ω-ρε πό- τε ————— θα 'ρθεί η ά- νοι---

4 ξη Ω-ρε πό- τε ————— θα 'ρθεί η ά- νοι-

7 ξη Θα 'ρθεί το κα- λο --- και -----ρι ώ- ρε-τρα-

10 βα α----- έ-ραμ' τρά- βα θα 'ρθεί το κα- λο ----

13 και -----ρι ώ-ρε μι- κρή μου πε-ρι -----στέ-----ρα

Ρε=Λα

Στίχοι με τσακίσματα και αρίθμηση

- 1 A1' (Μωρέ) πότε θα'ρθει η άνοιξη α1
(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
[A1'] [(Μωρε) πότε θα' ρθει η άνοιξη] α1
[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
A2' Θα 'ρθει το καλοκαίρι (Ωρε τράβα αέρα μ' τράβα) α2
9 10 11 12 13 14 15 (3' 4' 5' 6' 7' 8' 9' 10' 11')
[A2'] [Θα 'ρθει το καλοκαίρι (Μωρέ μικρή μου περιστέρα) α2
[9 10 11 12 13 14 15](12'13' 14'15' 16' 17'18'19'20')
- 2 B1' (Μωρέ) να βγούμ' οι Βλάχοι στα βουνά α1
(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
[B1'] [Να βγούμ' οι Βλάχοι στα βουνά] α1
[1 2 3 4 5 6 7 8]
B2' Να βγουν κ' οι βλαχοπούλες (Μωρε τράβα αέρα μ' τράβα) α2
9 10 11 12 13 14 15 (3' 4' 5' 6' 7' 8' 9' 10' 11')
[B2'] [Να βγουν κ' οι βλαχοπούλες] (μικρή μου περιστέρα) α2
[9 10 11 12 13 14 15](12'13' 14' 15'16'17'18')
- 3 Γ1' (Ωρε) να σμίξουν κούκος με τ' αρνί α1
(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
[Γ1'] [Να σμίξουν λύκος με τ' αρνί] α1
[1 2 3 4 5 6 7 8]
Γ2' Και κούκος με τ' αηδони (Ωρε τράβα αέρα μ' τράβα) α2
9 10 11 12 13 14 15 (3'4' 5' 6' 7' 8' 9' 10' 11')
[Γ2'] [Και κούκος με τ' αηδόνι] (Ωρε μικρή μου περιστέρα) α2
[9 10 11 12 13 14 15](12'13' 14'15' 16' 17'18' 19'20')

Οργανικός στίχος

Πότε θα 'ρθει η άνοιξη, Θα 'ρθει το καλοκαίρι,
τράβα αέρα 'μ τράβα, θα 'ρθει το καλοκαίρι, μικρή μου περιστέρα.
Να βγούμ' οι Βλάχοι στα βουνά, να βγουν και οι βλαχοπούλες,
τράβα 'μ αέρα τράβα, να βγουν και οι βλαχοπούλες, μικρή μου περιστέρα.
Να σμίξουν κούκος με τ' αρνί, και ο κούκος με τ' αηδόνι,
τράβα αέρα 'μ τράβα, και ο κούκος με τ' αηδόνι, μικρή μου περιστέρα

Παρατηρήσεις στην μουσικοποιητική δομή

Το τραγούδι αποτελείται από τρεις στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από έναν στίχο με δύο ημιστίχια A A1,A2.

Ο στίχος είναι ιαμβικός 15σύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή του τραγουδιού είναι σε δομή A1',[A1'],A2',[A2']

A1',[B1'],B2',[B2'] Γ1',[Γ1'],Γ2',[Γ2']

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιχίων σε όλες τις στροφές

και προσθήκες σε όλους τους στίχους των στροφών.

Οι μελωδικές φράσεις είναι δυο a1 και a2 και επαναλαμβάνονται στις 3 στροφές.

Το τραγούδι βρίσκεται σε διατονικό τρόπο του Ρε

Ο ρυθμός είναι 4/4.

Το τέμπο του κυμαίνεται στα 90-110 bpm

Είναι ερωτικό δημοτικό τραγούδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ντο
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]	α2	Ντο
[A2']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15 (3' 4' 5' 6' 7' 8' 9' 10' 11')	α1	Ντο
[A2']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15] (12' 13' 14' 15' 16' 17' 18' 19' 20')	α2	Ντο

4.4 ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ

♩ = 90 [α1]

Μω - ρε νε - σείς μω - ρέ παι - διά βλα -

6 χό - που - λα Νε - σείς

11 μω - ρε παι - δια βλα - χό - που -

16 --- λα Παι - διά της Σα - μα - ρί -

21 νας μω - ρε παι - διά καη - μέ - να παι -

26 διά της Σα - μα - ρί - νας κι ας εί - στε λέ - ρω - μέ - να

Ρε=Σολ

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 A1' (Μωρέ) εσείς (μωρέ) παιδιά βλαχόπουλα α1
 (1' 2') 1 2 (3' 4') 3 4 5 6 7 8
 [A1'] [(ναι) εσείς (μωρέ) παιδιά βλαχόπουλα] α1
 [(1') 1 2 (2' 3') 3 4 5 6 7 8]
- A2' παιδιά της Σαμαρίνας (μωρέ παιδιά καημένα) α2
 9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9'10'11'12')
- [A2'] [παιδιά της Σαμαρίνας] (κι ας είστε λερωμένα.) α2'
 [9 10 11 12 13 14 15] (13' 14'15'16'17'18'19')
- 2 B1' (Μωρέ) σαν πάτε πάνω (γιε μου) στα βουνά α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 (3' 4') 6 7 8
- B2' κατά τη Σαμαρίνα (μωρέ παιδιά καημένα) α2
 9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9'10'11'12')
- [B2'] [κατά τη Σαμαρίνα] (και ας είστε λερωμένα) α2'
 [9 10 11 12 13 14 15] (13' 14'15'16'17'18'19')
- 3 Γ1' (Μωρέ) τουφεκιά να (μωρέ) μη ρίξετε α1
 (1' 2') 1 2 3 4 (3' 4') 5 6 7 8
- Γ2' τραγούδια να μην πείτε (μωρέ παιδιά καημένα) α2
 9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9'10'11'12')
- [Γ2'] [τραγούδια να μη πείτε] (και ας είστε λερωμένα) α2'
 [9 10 11 12 13 14 15] (13' 14'15'16'17'18'19')

- 4 Δ1' Και αν σας ρωτήσει (μωρέ) η μάνα μου α1
 1 2 3 4 5 (1' 2') 6 7 8
- Δ2' η δόλια η αδελφή μου (μωρέ παιδιά καημένα) α2
 9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9' 10' 11' 12')
- [Δ2'] [η δόλια η αδελφή μου] (και ας είστε λερωμένα) α2'
 [9 10 11 12 13 14 15] (13' 14' 15' 16' 17' 18' 19')
- 5 Ε1' (Ω ρε) μην πείτε (μωρέ) πως λαβώθηκα α1
 (1' 2') 1 2 3 (3' 4') 4 5 6 7 8
- Ε2 πως είμαι σκοτωμένος (μωρέ παιδιά καημένα) α2
 9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9' 10' 11' 12')
- [Ε2'] [Πως είμαι σκοτωμένος] (και ας είστε λερωμένα) α2'
 [9 10 11 12 13 14 15] (13' 14' 15' 16' 17' 18' 19')

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Εσείς παιδιά Βλαχόπουλα παιδιά της Σαμαρίνας,
 σαν πατε πάνω στα βουνά κατά τη Σαμαρίνα,
 τουφεκιά να μη ρίξετε τραγούδια να μην πείτε.
 Κι αν σας ρωτήσει η μάνα μου η δόλια η αδελφή μου,
 μην πείτε πως λαβώθηκα πως είμαι σκοτωμένος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από πέντε στροφές.
 Η κάθε στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια Α1, Α2.
 Ο στίχος είναι ιαμβικός 15 σύλλαβος.
 Η μουσικοποιητική δομή στον πρώτο στίχο είναι: Α1,[Α1], Α2,[Α2],
 ενώ στις επόμενες στροφές δεν επαναλαμβάνεται το πρώτο ημιστίχιο
 Β1', Β2', [Β2], Γ1', Γ2,[Γ2'], Δ1', Δ2',[Δ2], Ε1', Ε2',[Ε2].

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιγίων σε όλες τις στροφές και προσθήκες σε όλες τις στροφές στον πρώτο στίχο και στο δεύτερο ημιστίχο του δεύτερου στίχου σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσεις είναι δυο, η α1 και η α2 και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή

Το τραγούδι βρίσκεται στον πεντατονικό τρόπο του Ρε και επίσης γίνεται η χρήση του εκτός του τρόπου φθόγγου Σι για λόγους διανθισμού.

Ο ρυθμός του είναι 2/4 ενώ το τέμπο κυμαίνεται στα 90 bpm

Είναι κλέφτικο τραγούδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 (3 4') 5 6 7 8	α1	Ντο
[A1']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[(1') 1 2 (2' 3') 3 4 5 6 7 8]	α1	Ρε
A2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9'10'11'12')	α2	Λα
[A2']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15] (13' 14'15'16'17'18'19')	α2'	Ντο
[B1']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 (3 4') 5 6 7 8	α1	Ντο
B2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15 (5' 6' 7' 8' 9'10'11'12')	α2	Ρε
[B2']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15] (13' 14'15'16'17'18'19')	α2'	Ντο

4.5 ΓΡΑΜΜΩΣΤΑ

♩ = 90

[α1]

Αι-ντε νή-χος βα-ρυ---- λέει νή-χος βα----- ρύ----- ύς

4

[α1] [α2]

ν'α----- κού-γε----- ται πόλ----- λά ντου----φέ---κια

7

[α2] [α2]

πέ-----φτουν πόλ----- λά ντού---φέ---κια

10

[α2]

πέ-----φτουν

Ρε= Σολ δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 A1' (Άντε) ν 'ήχος βαρύς [(άντε) ν 'ήχος βαρύς] ν' ακούγεται α1
 (1' 2') 1 2 3 4 [(1' 2') 1 2 3 4] 5 6 7 8
- A2 πολλά ντουφέκια πέφτουν α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [A2] [πολλά ντουφέκια πέφτουν] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 2 B1' (Άντε) μήτε σε γάμο τα ρίχναμι α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
- B2 μήτε σε πανηγύρι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [B2] [μήτε σε πανηγύρι] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 3 Γ1' (Άντε) ουδέ σε γαμο [ουδέ σε γάμο] τα ρίχναν α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 [1 2 3 4 5] 6 7 8
- Γ2 ουτέ σε πανηγύρι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [Γ2] [ουτε σε πανηγύρι] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 4 Δ1' (Ωρε) μον' τα ρίχναν [μόν' τα ρίχναν] στη Γράμμωστα α1
 (1' 2') 1 2 3 4 [1 2 3 4] 5 6 7 8
- Δ2 σ' αυτό το λιανοτόπι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [Δ2] [αυτό το λιανοτόπι]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]

- 5 E1' (Ωρε) μας πάτησαν [(ωρέ μας πάτησαν)]στη Γράμμωστα α1
 (1' 2') 1 2 3 4 [(1' 2') 1 2 3 4] 5 6 7 8
- E2 κι αυτό το λιανοτόπι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [E2][αυτό το λιανοτόπι] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
-
- 6 ΣΤ1' (Άντε) πήραν άσπρα [(άντε) πήραν άσπρα] πήραν φλουριά α1
 (1' 2') 1 2 3 4 [(1' 2') 1 2 3 4] 5 6 7 8
- ΣΤ2 πήραν μαργαριτάρια α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [ΣΤ2] [πήραν μαργαριτάρια] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
-
- 7 Ζ1' (Άιντε) μας πήραν την κόρη του παπά α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
- Ζ2 τριών μερών νυφούλα α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [Ζ2] [τριών μερών νυφούλα] α2
 [9 10 11 12 13 14 15]

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Ήχος βαρύς ακούγεται, πολλά ντουφέκια πέφτουν.

Μήτε σε γάμο τα ρίχναμι, μήτε σε πανηγύρι.

Ούτε σε γάμο τα ρίχναν κι ούτε σε πανηγύρι.

Μον' τα ρίχναν στη Γράμμωστα σ' αυτό το λιανοτόπι.

Μας πάτησαν στην Γράμμωστα κι αυτό το λιανοτόπι.

Πήραν άσπρα πήραν φλουριά, πήραν μαργαριτάρια.

Μας πήραν την κόρη του παπά τριών μερών νυφούλα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από επτά στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από δυο ημιστίχια.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος.

Οι μουσικοποιητική δομή του τραγουδιού είναι σε:

A1' A2[A2], B1' B2 [B2], Γ1 Γ2 [Γ2], Δ1 Δ2[Δ2],

E1' E2 [E2], ΣΤ1' ΣΤ2 [ΣΤ2], Ζ1' Ζ2[Z2]

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιχίων σε όλες τις στροφές και προσθήκες σε όλες τις στροφές στο πρώτο ημιστίχιο.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 και α2 και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή.

Το τραγούδι είναι γραμμένο σε διατονικό τρόπο του Ρε.

Ο ρυθμός είναι 4/4 και το τέμπο του βρίσκεται μεταξύ των 90 και 100 bpm.

Είναι κλέφτικο δημοτικό τραγούδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕ ΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩ ΔΙΑ	ΚΑΤΑΛ ΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1'2') 1 2 3 4 [(1' 2') 3 4] 5 6 7 8	α1	Ντο
[A2]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Ντο
[A1]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15]	α2	Ρε

4.6 ΣΕ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΜΠΑΙΝΩ (ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΡΡΑΒΩΝΑ)

♩ = 105

[α1] [α1] [α1']

Σε πε-ρι-βό-λι μπαί-νω σε πε-ρι-βό-λι

4 [α1'] [α1] [α1] [α2]

μπαί-νω σε πε-ρι-βό-λι μπαί-νω μέ-σα στις λε-μο

8 [α2] [α2'] [α2']

νιές πω πω πω μέ-σα στις λε-μο νιές

Ντο=Σολ

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 A1 Σε περιβόλι μπαίνω, α1
1 2 3 4 5 6 7
- [A1] [σε περιβόλι μπαίνω], α1'
[1 2 3 4 5 6 7]
- [A1] [σε περιβόλι μπαίνω] α1
[1 2 3 4 5 6 7]
- A2' μέσα στις λεμονιές (πω πω πω) α2
8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')
- [A2][μέσα στις λεμονιές]. α2
[8 9 10 11 12 13]
-
- 2 B1 Και σάστισε ο νους μου α1
1 2 3 4 5 6 7
- [B1] [Και σάστισε ο νους μου] α1
[1 2 3 4 5 6 7]
- [B1] [Και σάστισε ο νους μου] α1
[1 2 3 4 5 6 7]
- B2' από τις μυρωδιές(πω πω πω) α2
8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')
- [B2] [από τις μυρωδιές]. α2
[8 9 10 11 12 13]

3	Γ1	Πάω σε κρύα βρύση	α1
		1 2 3 4 5 6 7	
	[Γ1]	[πάω σε κρύα βρύση]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	[Γ1]	[πάω σε κρύα βρύση]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	Γ2'	να πιώ κρύο νερό (πω πω πω)	α2
		8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')	
	[Γ2]	[να πιώ κρύο νερό].	α2
		[8 9 10 11 12 13]	
4	Δ1	Και βρίσκω τη Σοφία	α1
		1 2 3 4 5 6 7	
	[Δ1]	[και βρίσκω τη Σοφία]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	[Δ1]	[και βρίσκω τη Σοφία]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	Δ2'	να που 'παιρνε νερό (πω πω πω)	α2
		8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')	
	[Δ2]	[να που 'παιρνε νερό]	α2
		[8 9 10 11 12 13]	

5	E1	Σκύβω να την φιλήσω	α1
		1 2 3 4 5 6 7	
	[E1]	[σκύβω να την φιλήσω]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	[E1]	[σκύβω να την φιλήσω]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	E2'	δε καταδέχεται (πω πω πω)	α2
		8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')	
	[E2]	[δε καταδέχεται].	α2
		[8 9 10 11 12 13]	
6	ΣΤ1	Της τάζω κολονάτα	α1
		1 2 3 4 5 6 7	
	[ΣΤ1]	[της τάζω κολονάτα]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	[ΣΤ1]	[της τάζω κολονάτα]	α1
		[1 2 3 4 5 6 7]	
	ΣΤ2'	ματζάρικα φλουριά (πω πω πω)	α2
		8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')	
	[ΣΤ2]	[ματζάρικα φλουριά]	α2
		[8 9 10 11 12 13]	

- 7 Z1 Δεν θέλω κολονάτα α1
 1 2 3 4 5 6 7
 [Z1] [δεν θέλω κολονάτα] α1
 [1 2 3 4 5 6 7]
- [Z1] [δεν θέλω κολονάτα] α1
 [1 2 3 4 5 6 7]
- Z2' ματζάρικα φλουριά (πω πω πω) α2
 8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')
- [Z2] [ματζάρικα φλουριά]. α2
 [8 9 10 11 12 13]
- 8 H1 Εγώ θέλω εσένα (λεβέντη 'μ) α1
 1 2 3 4 5 6 7 (1' 2' 3' 4')
- H2' να 'ρθω στην αγκαλιά (πω πω πω) α2
 8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')
- [H2] [να 'ρθω στην αγκαλιά]. α2
 [8 9 10 11 12 13]

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Σε περιβόλι μπαίνω, μέσα σε λεμονιές,
 Και σάστισε ο νους, μου από τις μυρωδιές.
 Πάω σε κρύα βρύση, να πιώ κρύο νερό,
 Και βρίσκω τη Σοφία, να που 'παιρνε νερό.
 Σκύβω να την φιλήσω, δε καταδέχεται.
 Της τάζω κολονάτα, ματζάρικα φλουριά.
 Δεν θέλω κολονάτα, ματζάρικα φλουριά.
 Εγώ θέλω εσένα, να 'ρθω στην αγκαλιά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από οχτώ στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από δυο ημιστίχια.

Ο στίχος είναι ιαμβικός 13 σύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή του τραγουδιού έχει ως εξής: A1 [A1] [A1] A2' [A2]

B1 [B1] [B1] B2' [B2] Γ1 [Γ1] [Γ1] Γ2' [Γ2] Δ1 [Δ1] [Δ1] Δ2' [Δ2]

E1 [E1] [E1] E2' [E2] ΣΤ1 [ΣΤ1] [ΣΤ1] ΣΤ2' [ΣΤ2]

Z1 [Z1] [Z1] Z2' [Z2] H1 H2' [H2]

Εμφανίζεται επανάληψη του πρώτου στίχου δυο φορές σε όλες τις στροφές εκτός από την τελευταία και προσθήκες στην επανάληψη του τελευταίου στίχου σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 α1' και α2 α2' και επαναλαμβάνονται σε όλο το κομμάτι. Στην τελευταία στροφή επαναλαμβάνεται μόνο ο δεύτερος στίχος οπότε και η μελωδική φράση α2 α2'.

Είναι κομμάτι βρίσκεται στον διατονικό τρόπο του Ντό

Ο ρυθμός είναι 2/4.

Είναι δημοτικό τραγούδι του γάμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1	Ιαμβικός δεκατρισύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7	α1	Φα
[A1]	Ιαμβικός δεκατρισύλλαβος	[1 2 3 4 5 6 7]	α1'	Λα
[A1]	Ιαμβικός δεκατρισύλλαβος	[1 2 3 4 5 6 7]	α1	Φα
A2'	Ιαμβικός δεκατρισύλλαβος	8 9 10 11 12 13 (1' 2' 3')	α2	Φα
[A2]	Ιαμβικός δεκατρισύλλαβος	[8 9 10 11 12 13]	α2	Ντο

4.7 ΒΛΕΠΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗ ΝΥΦΗ-ΟΡΦΑΝΗ)

♩ = 110

[α1]

Ω - ρε βλέ - πεις ε - - - - - κεί νο το — βου - - - - -

3 α1] [α2 α2] [β

νό — το πιο ψη - λό από τ'άλ - - - - - λα ώ - ρε ν'ε -

6

κεί — 'ναι — πύρ - - - - - εί - ναι πύρ - γος γυά - - - - - λι

9 β] [β'

νος α - μαν — ε - κεί — 'ναι πύρ - ω - ρε

12 β']

πύρ - γος γυά - - - - - λι - - - - - νος

Ρε= Σολ

Στίχοι με τσακίσματα και αρίθμηση

- 1 A1' (Μωρέ) βλέπεις εκείνο το βουνό α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
- A2 το πιο ψηλό από τ' άλλα α2
 9 10 11 12 13 14 15
- B1' (μωρέ) εκεί είναι πύργος γυάλινος β
 (3' 4') 1 2 3 4 6 7 8
- [B1'] [(αμάν) εκεί είναι (μωρέ) πύργος γυάλινος] β'
 [(5' 6') 1 2 3 (3' 4') 4 5 6 7 8]
- 2 [B1'][(Μωρέ) εκεί είναι πύργος γυάλινος] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- B2 με κρυσταλλένια τζάμια α2
 9 10 11 12 13 14 15
- Γ1' (Μωρέ) μέσα κοιμά[κοιμά-]ται μια ξανθιά. β
 (3' 4') 1 2 3 4 [3 4] 5 6 7 8
- 3 [Γ1'][(Μωρέ) μέσα κοιμάται μια ξανθιά] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- Γ2' μιας χήρας θυγατέρα α2
 9 10 11 12 13 14 15
- Δ1' (μωρέ) το πώς να την [να την] ξυπνήσουμε β
 (3' 4') 1 2 3 4 [3 4] 5 6 7 8
- [Δ1'] (αμάν) το πώς να την [(μωρέ) να την] ξυπνήσουμε β'
 (5' 6') 1 2 3 4 [(7' 8') 3 4] 5 6 7 8

- 4 [Δ1'][(Μωρέ) το πώς να την ξυπνήσουμε] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- Δ2 το πώς να της το ειπούμε α2
 9 10 11 12 13 14 15
- E1' (μωρέ) ξύπνα καημέν' [καημέν'] Αναστασά β
 (3' 4') 1 2 3 4 [3 4] 5 6 7 8
- 5 [E1'][(Μωρέ) ξύπνα καημέν' Αναστασά] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- E2 να σβήσεις το λυχνάρι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- ΣΤ1' (μωρέ) ξύπνα ν' ανά [ν' ανά-] ψεις τη φωτιά. β
 (3' 4') 1 2 3 4 [3 4] 5 6 7 8
- 6 [ΣΤ1'][(Μωρέ) ξύπνα ν' ανάψεις τη φωτιά] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- ΣΤ2 να σβήσεις το λυχνάρι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- Z' (μωρέ) ξύπνα να ειδείς[(μωρέ) να ειδείς] ελευθερία β
 (3' 4') 1 2 3 4 [(5' 6') 3 4] 5 6 7 8

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Βλέπεις εκείνο το βουνό το πιο ψηλό από τ' άλλα
 Εκεί είναι πύργος γυάλινος με κρυσταλλένια τζάμια
 Μέσα κοιμάται μια ξανθιά μιας χήρας θυγατέρα
 Το πώς να την ξυπνήσουμε, το πώς να της το ειπούμε
 Ξύπνα καημέν' Αναστασά να σβήσεις το λυχνάρι
 Ν' ανάψεις τη φωτιά, να σβήσεις το λυχνάρι
 ξύπνα να ειδείς ελευθερία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από έξι στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από έναν στίχο, με δύο ημιστίχια Α1', Α2' και το πρώτο ημιστίχιο του δευτέρου στίχου (Β1) ο οποίος εμφανίζεται ολόκληρος στην επόμενη στροφή. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον τύπο της τριημιστιχης στροφής κατά την οποία η κάθε μελωδική στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια ενός στίχου και το πρώτο του επόμενου.

Ο στίχος είναι ιαμβικός 15 σύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή : Α1' Α2' Β1' [Β1]

[Β1'] Β2 Γ1'[Γ1'] Γ2' Δ1' [Δ1'] Δ2 Ε1'[Ε1'] Ε2 ΣΤ1' [ΣΤ1'] ΣΤ2 Ζ1'

Από τα τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιχίων στην πρώτη και στην τρίτη στροφή του τρίτου ημιστιχίου Α1' Α2' Β1' [Β1'] και Γ1' Γ2' Δ1' [Δ1'] καθώς και προσθήκες σε όλες τις στροφές στο πρώτο και το τρίτο ημιστίχιο κάθε στροφής.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1, α2 και β και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή.

Το τραγούδι είναι γραμμένο στον διατονικό τρόπο του Ρε με τη χρήση Α' χρώας κατά την οποία η δεύτερη βαθμίδα (μι) κατά τις κατιούσες μελωδικές φράσεις παρουσιάζει βάρυνση (μι ύφεση)

Ο ρυθμός είναι 7/8 και το τέμπο του βρίσκεται στα 110 bpm

Είναι δημοτικό τραγούδι του γάμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Α1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ντο
Α2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Ντο
Β1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(3' 4') 1 2 3 4 6 7 8	β	Σολ
[Β1]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[(5' 6') 1 2 3 (3' 4') 3 5 6 7 8]	β'	Ρε

4.8 ΛΟΥΖΕΤΑΙ Τ' ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟ (ΛΟΥΣΙΜΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΓΑΜΠΡΟ)

$\text{♩} = 170$

[a1]
 Λού - ζε ---- ται ----- τ'αρ-----χο-----

5
 ντό---- που----- λο ----- a1]

9 [a1]
 Λού - ζε ---- ται ----- τ'αρ-----χο-----

13
 ντό---- που----- λο ----- σε a1] [a2]

17
 ένα χρυ - σό ----- λε----- γέ----νι a2]

21 [a2]
 σ'ε-----να ----- χρυ-----σό

25
 λε- γέ-----νι a2]

Ρε= Σολ δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

1 A1 Λούζεται τ' αρχοντόπουλο α1

1 2 3 4 5 6 7 8

[A1] [λούζεται τ' αρχοντόπουλο] α1

[1 2 3 4 5 6 7 8]

A2 σ ένα χρυσό λεγένι, α2

9 10 11 12 13 14 15

[A2] [σ ένα χρυσό λεγένι] α2

[9 10 11 12 13 14 15]

2 B1 Η πάπια φέρνει το νερό α1

1 2 3 4 5 6 7 8

[B1] [η πάπια φέρνει το νερό] α1

[1 2 3 4 5 6 7 8]

B2 και η χήνα το σαπούνι α2

9 10 11 12 13 14 15

[B2] [και η χήνα το σαπούνι] α2

[9 10 11 12 13 14 15]

3 Γ1 Και η μάνα του το καρτερεί α1

1 2 3 4 5 6 7 8

Γ2 με μια χρυσή πετσέτα α2

9 10 11 12 13 14 15

[Γ2] [με μια χρυσή πετσέτα] α2

[9 10 11 12 13 14 15]

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Λούζεται τ' αρχοντόπουλο σ ένα χρυσό λεγένη.

Η πάπια φέρνει το νερό και η χήνα το σαπούνη.

Και η μάνα του το καρτερεί με μια χρυσή πετσέτα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από τρεις στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια: A1 A2.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή είναι: A1' [A1'] A2' [A2'] B1' [B1'] B2' [B2']

Γ1' Γ2' [Γ2'].

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις κάθε ημιστιχίου σε όλες τις στροφές εκτός από την τρίτη που επαναλαμβάνεται μόνο το δεύτερο ημιστίχιο, προσθήκες δεν έχουμε.

Οι μελωδικές φράσεις είναι οια1 και α2 και εμφανίζονται σε κάθε στροφή από δυο φορές η καθεμία

Το τραγούδι είναι γραμμένο στο διατονικό τρόπο του Ρέ

Ο ρυθμός είναι σε 3/4 ενώ το τέμπο του κυμαίνεται στα 170 bpm

Είναι δημοτικό τραγούδι του γάμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ντο
[A1]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[1 2 3 4 5 6 7 8]	α1	Ντο
A2	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Σολ
[A2]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15]	α2	Λα

4.9 ΝΑ ΧΑ ΕΝΑ ΜΗΛΟ (ΕΘΙΜΟ ΜΗΛΟΥ)

♩ = 65

[a1] a1]

Να 'χα ένα μή-λο — να ————— 'ρι-χνα — στη

4 [a2] a2]

πέ----- μά-ναμ' στη πέ-ρα — πα-----ρα----- θύ-ρι

Ρε= Σολ δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 A1 Να 'χα ένα μήλο να 'ριχνα α1
1 2 3 4 5 6 7 8
- A2' Στην πε (μάνα 'μ) [στην πέ] ρα παραθύρι. α2
9 10 (1' 2' 3') [9 10] 11 12 13 14 15
-
- 2 B1 Να τσάκιζα τον μασραπάκο α1
1 2 3 4 5 6 7 8
- B2' Που χει (μάνα 'μ) [που έχει] το μόσχο μέσα. α2
9 10 (1' 2' 3') [9 10] 11 12 13 14 15
- Γ1 Και μέσα η κόρη [μέσα η κόρη] κάθεται β
1 2 3 4 5 [1 2 4 5] 6 7 8
-
- 3 [Γ1] Και μέσα η κόρη κάθονταν α1
1 2 3 4 5 6 7 8
- Γ2' Κεντά' (μάνα 'μ) [κεντάει] χρυσό μαντήλι. α2
9 10 (1' 2' 3') [9 10] 11 12 13 14 15

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Να χα ένα μήλο να 'ριχνα στην πέρα παραθύρι.

Να τσάκιζα τον μασραπάκο που χει το μόσχο μέσα.

Και μέσα η κόρη κάθεται κεντάει χρυσό μαντήλι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από τέσσερις στροφές.

Η κάθε στροφή αποτελείται από δυο ημιστίχια: A1 A2' με μοναδική εξαίρεση τη δεύτερη στροφή όπου ακολουθεί το πρότυπο της τριημιστιχης στροφής καθώς εκτός από τα δύο ημιστίχια του δευτέρου στίχου ακολουθεί και το πρώτο του τρίτου συνοδευόμενο από μια ξεχωριστή μελωδία όμοια με μακροσκελή κατάληξη

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος

Η μουσικοποιητική δομή είναι : A1 A2' , B1' B2' Γ1 , [Γ1] Γ2'

Από τσακίσματα εμφανίζονται προσθήκες λέξεων στον δεύτερο στίχο σε όλες τις στροφές.

Το τραγούδι είναι γραμμένο σε τρόπο του Ρε με χρήση Α' χρώας κατά την οποία ο φθόγγος της δεύτερης βαθμίδας (μι) βαρύνεται στις κατιούσες μελωδικές φράσεις (μι ύφεση)

Ο ρυθμός του είναι 2/4 και το τέμπο του στα 65 bpm

Είναι δημοτικό τραγούδι της εξοχής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛ ΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗ ΞΕΙΣ
A1	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ντο
A2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 (1' 2' 3')[9 10] 11 12 13 14 15	α2	Ρε

4.10 ΚΡΑΣΙ ΣΕ ΠΙΝΩ ΓΙΑ ΚΑΛΟ

♩ = 100

[α1] α1] [α2]

Κρα----σί σε — πί-νω για — κα-----λό και συ με —

⁴ α2] [α1] α1]

χτπάζ στον τοί--χο — ωρ'κρα-σί σε — πί-νω για — κα---

⁷ [α2] α2]

λό και συ με — χτπάζ στον τοί-----χο —

Ντο= Φα

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 A1 Κρασί σε πίνω για καλό α1
 1 2 3 4 5 6 7 8
- A2 κι εσύ με χτυπάς στον τοίχο α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [A1'] [(ωρέ) κρασί σε πίνω για καλό] α1
 [(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- [A2] [κι εσύ με χτυπάς στον τοίχο]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 2 B1 Τον τοίχο τοίχο πήγαινα α1
 1 2 3 4 5 6 7 8
- B2 την πόρτα σου δεν βρίσκω α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [B1'] [(ω) τον τοίχο τοίχο πήγαινα] α1
 [(1') 1 2 3 4 5 6 7 8]
- [B2] [την πόρτα σου δεν βρίσκω]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 3 Γ1 Ρίξε νερό στην πόρτα σου α1
 1 2 3 4 5 6 7 8
- Γ2 να 'ρθω να ξαγλιστρήσω α2
 9 10 11 12 13 14 15

Δ1 Να βρω αφορμή στη μάνα σου α1

1 2 3 4 5 6 7 8

Δ2 να 'ρθω να σε φιλήσω. α2

9 10 11 12 13 14 15

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Κρασί σε πίνω για καλό, κι εσύ με χτυπάς στον τοίχο.

Τον τοίχο τοίχοπήγαινα, την πόρτα σου δεν βρίσκω.

Ρίξε νερό στην πόρτα σου, να 'ρθω να ξαγλιστρήσω

Να βρω αφορμή στη μάνα σου, να 'ρθω να σε φιλήσω.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από τεσσεριςστροφές.

Κάθε στροφή αποτελείται από δυο ημιστίχια Α1' Α2'

Οι στίχοι του τραγουδιού είναι σε δομή Α1 Α2 [Α1'] [Α2] Β1 [Β1] Β1 [Β2]

Γ1 Γ2 Δ1 Δ2.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιγίων στις δυο πρώτες στροφές (όχι στην τρίτη και τέταρτη) και προσθήκες επίσης στις δυο πρώτες στροφές στην επανάληψη του πρώτου ημιστίχιου.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 και α2 και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή.

Το τραγούδι είναι βρίσκεται στον διατονικό τρόπο του Ντο ενώ οι περισσότερες φράσεις του διαθέτουν καθαρά πεντατονικό χαρακτήρα

Ο ρυθμός είναι 9/8 και το τέμπο του κυμαίνεται στα 100 bpm

Είναι ερωτικό τραγούδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛ ΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗ ΞΕΙΣ
A1	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Φα
A2	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Φα
[A1']	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8]		Φα
[A2]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15]		Ντο

4.11 ΒΓΗΚΑ ΨΗΛΑ ΓΙΕ ΜΟΥ (ΚΛΕΦΤΙΚΟ)

♩ = 140

[α1]

Ω - ρε βγή- κα — ψη ————— λά γιέ μου και πλα - και

7

[α1] [α2]

πλα - γα ————— σα ————— Αχ σε πέ - τρα

13

————— γιέ μου σε λι ————— θά - ρι

19

[α2]

Ρε= Σολ δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ

1 Α1' (Ω ρε) βγήκα ψηλά (γιε μου) κι πλα[και πλά] γιασαα1

(1' 2') 1 2 3 4 (3' 4') 5 6 [5 6] 7 8

Α2' (Αχ) σε πέτρα (γιε μου) σε λιθάρι.

α2

(5' 6') 9 10 11 (6' 7') 12 13 14 15

2 Β1' (Αχ) και κοίτα μνήμα (γιε μου) κλέ (μωρ)[κλε] φτικο α1

(1') 1 2 3 4 5 (2' 3') 6 (4') [6] 7 8

Β2' (ωρέ) θαμμένο παλικάρι.

α2

(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15

3 Γ1' (Αχ) δεν το είδα (ο μαύρος) και το πάτησα α1

(1') 1 2 3 4 (2' 3') 5 6 7 8

Γ2' (Μωρέ) να πάνω στο κεφάλι.

α2

(4' 5') 9 10 11 12 13 14 15

4 Δ1' (Αχ) κι αρχί' το μνήμα (γιε μου) να (μωρ)[να] βογγά α1

(1') 1 2 3 4 5 (2' 3') 6 (4') [6] 7 8

Δ2' (Μωρέ) να βαριαναστενάζει.

α2

(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15

5 Ε1' (Αχ) τι έχεις μνήμα (γιε μου) και (μωρ') [και] βογγάς α1

(1') 1 2 3 4 5 (2' 3') 6 (4') [6] 7 8

Ε2' (ωρέ) και βαριαναστενάζεις

α2

(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15

- 6 ΣΤ1' (Αχ) μην είναι η πλάκα σου βαριά α1
 (1') 1 2 3 4 5 6 7 8
- ΣΤ2' το χω [το χω]μα σου είναιβαρύ α2
 9 10 [9 10] 11 12 13 14 15
- 7 Ζ1' (Ωρε)ουτε το χώ [το χω]μα είναι [είναι] βαρύ α1
 (1' 2') 1 2 3 4 3 4 5 6 [6] 7 8
- Ζ2 και η πλάκα μου μεγάλη. α2
 9 10 11 12 13 14 15
- 8 Η1' (Ωρέ) μον' κλαίγω που (μωρ) [που] με ά [με α]φησε α1
 (1' 2') 1 2 3 4 (3') [4] 5 6 [5 6] 7 8
- Η2' (ωρέ) η συντροφιά μ' οι φίλοι. α2
 (4' 5') 9 10 11 12 13 14 15

Οργανικός στίχος

Βγήκα ψηλά και πλάγιασα σε πέτρα σε λιθάρι.
 κι κοίτα μνήμα κλέφτικο θαμμένο παλικάρι.
 δεν το είδα και το πάτησα να πάνω στο κεφάλι.
 κι αρχεί το μνήμα να βογκά, να βαριαναστενάζει.
 τι εχεις μνήμα κι βογκάς και βαριαναστενάξεις
 μην είναι η πλάκα σου βαριά το χώμα σου βαρύ
 ουτε το χώμα είναι βαρύ και η πλάκα μου μεγάλη.
 Μον' κλαίγω που μ άφησε, η συντροφιά μ' οι φίλοι.

4.12 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από οχτώ στροφές

Όλες οι στροφές αποτελούνται από δύο ημιστίχια Α1, Α2.

Οι στίχοι του τραγουδιού είναι σε δομή Α1' Α2' Β1' Β2' Γ1' Γ2' Δ1' Δ2' Ε1' Ε2' ΣΤ1' ΣΤ2' Ζ1' Ζ2' Η1' Η2 Θ1' Θ2'.

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος

Από τσακίσματα εμφανίζονται προσθήκες σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 και α2 και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή.

Το τραγούδι βρίσκεται στον πεντατονικό τρόπο του Ρε με την προσθήκη σε ορισμένα σημεία του φθόγγου μι και λα δίεση για λόγους μουσικού διανθισμού

Ο ρυθμός είναι σε 3/4 ενώ το τέμπο βρίσκεται στα 140 bpm

Είναι μοιρολόι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Α1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 (3'4') 5 6[5 6] 7 8	α1	Ντο
Α2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(5') 9 10 11 (6' 7') 12 13 14 15	α2	Ντο

4.12 ΚΑΠΕΤΑΝ ΖΙΑΚΑΣ

$\text{♩} = 110$

[α1]

Ω-ρε βου-νά των Γρε-βε-βών

4

α1] [α2]

Και πεύ-κα του Με-σό-βου Με-

8

α2]

σό-βου χρό-νια κλέ-φτι-κα

Ρε= Φα δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΗΣΗ

- 1 Α1' Ωρέ βουνά των Γρεβενών α1
1 2 3 4 5 6 7 8
- Α2' και πεύκα του Μετσόβου [Μετσόβου] (χρόνια κλέφτικα) α2
9 10 11 12 13 14 15 [13 14 15] (1' 2' 3' 4' 5')
- 2 Β1' (Ωρέ) λίγο για χα- (ωρέ) [για χα] μηλώσετε α1
(1' 2') 1 2 3 4 (3' 4') [3 4] 5 6 7 8
- Β2' (ωρέ) για δυο ντουφέκια τόπο α2
(5' 6') 9 10 11 12 13 14 15
- Γ1' Για να φανούν (ωρε Ζάκα μ) τα Γρεβενά α2
1 2 3 4 (1' 2' 3' 4') 5 6 7 8
- 3[Γ1'] [(ωρέ) για να φανούν (ωρε Ζάκα'μ) τα Γρεβενά] α1
[(1' 2') 1 2 3 4 (3' 4' 5' 6') 5 6 7 8]
- Γ2' (ωρέ) κι αυτό το μέγα σπήλιο. α2
(6' 7') 9 10 11 12 13 14 15
- Δ1' Πως πολεμούν (ωρε Ζάκα μ') οι Έλληνες α2
1 2 3 4 (1' 2' 3' 4') 5 6 7 8
- 4 [Δ1'] [(ωρέ) πως πολεμούν (ωρέ Ζάκαμ') οι Έλληνες] α1
[(1' 2') 1 2 3 4 (3' 4' 5' 6') 5 6 7 8]
- Δ2' (ωρε) με το νιζαμ' ασκέρι α2
(6' 7') 9 10 11 12 13 14 15
- Ε1' Πέφτουν τα βο-(ωρε) [τα βό]λια σαν βροχή α2
1 2 3 4 (1' 2')[3 4] 5 6 7 8

5 [E1'] [πέφτουν τα βο- (ωρε) [τα βόλια] σαν βροχή]	α1
[1 2 3 4 (1' 2') [3 4 5] 6 7 8]	
E2 και οβίδες σαν χαλάζι	α2
9 10 11 12 13 14 15	
ΣΤ1' κι αυτά τα λια (ωρέ) [τα λια]νοτούφεκα	α2
1 2 3 4 (1' 2') [3 4] 5 6 7 8	
6 [ΣΤ1'] [Κι αυτά τα λια (ωρέ) [τα λια]νοτούφεκα]	α1
[1 2 3 4 (1' 2') [3 4] 5 6 7 8]	
ΣΤ2 σαν τη ψιλή βροχούλα	α2
9 10 11 12 13 14 15	
[Z1] [πέφτουν τα βό[ταβο] λια σαν βροχή	α2
[1 2 3 4 [3 4] 5 6 7 8]	

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Βουνά των Γρεβενών και πεύκα του Μετσόβου, χρόνια κλέφτικα.

Λίγο για χαμηλώσετε για δυο ντουφέκια, τόπο
 Για να φανούντα Γρεβενά κι αυτό το μέγα σπήλιο
 Πως πολεμούν οι Έλληνες με το νιζαμ' ασκέρι
 Πέφτουν τα βόλια σα βροχή κι οβίδες σαν χαλάζι
 Κι αυτά τα λιανοτούφεκα σα τη ψιλή βροχούλα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από έξι στροφές.

Η πρώτη στροφή αποτελείται από δυο ημιστίχια Α1 Α2 ενώ όλες οι υπόλοιπες από τα δύο ημιστίχια του στίχου τους (Γ1, Γ2) και το πρώτο ημιστίχιο του επόμενου στίχου (δ1) ο οποίος εμφανίζεται ολόκληρος στην αμέσως επόμενη στροφή. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον τύπο της τριημιστιχης στροφής κατά την οποία η κάθε μελωδική στροφή αποτελείται από δύο ημιστίχια ενός στίχου και το πρώτο του επόμενου.

Ο στίχος είναι ιαμβικός 15 σύλλαβος.

Η μουσικοποιητική δομή είναι : Α1' Α2' Β1' Β2 Γ1' [Γ1'] Γ2' Δ1'

[Δ1'] Δ2' Ε1' [Ε1'] Ε2 ΣΤ1' [ΣΤ1'] ΣΤ2 Ζ1

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις του πρώτου ημιστίχιου στις τέσσερις τελευταίες στροφές και προσθήκες σε όλες τις στροφές.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 α2 οι επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή ενώ από την δεύτερη και μετά η μελωδική φράση α2 καλύπτει το αντίστοιχο περιεχόμενο και του πρώτου ημιστίχιου της αμέσως επόμενης στροφής.

Το τραγούδι είναι γραμμένο σε τρόπο του Ρε με χρήση Α' χρώας κατά την οποία ο φθόγγος της δεύτερης βαθμίδας (μι) βαρύνεται στις κατιούσες μελωδικές φράσεις (μι ύφεση)

Ο ρυθμός είναι 7/8 και το τέμπο βρίσκεται στα 110 bpm

Είναι κλέφτικο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Α1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ντο
Α2'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15 [13 14 15] (1' 2' 3' 4' 5')	α2	Ρε

4.13 ΚΑΤΣΕ ΝΟΥΝΕ Μ' ΑΚΟΜ' ΑΠΟΨΕ (ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΝΟ)

♩ = 170

The musical notation is written on a single staff in 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The tempo is marked as ♩ = 170. The melody consists of a series of eighth and quarter notes, with a long note on 'νέμ' that has a fermata. The lyrics are: Κά-- τσέ νου ----- νέμ' 'κό --- μα α --- πό ψε. The notes are: C4 (quarter), D4 (quarter), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), Bb4 (quarter), C5 (quarter), Bb4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (quarter). There are two trills on the notes G4 and A4. The lyrics are placed below the notes: Κά-- τσέ νου ----- νέμ' 'κό --- μα α --- πό ψε. There are square brackets with the Greek letter alpha [α] above the first and last notes.

A single staff of music in treble clef showing a chord. The notes are: C4 (quarter), D4 (quarter), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter).

Ρε= Μι

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ

1 Α Κάτσε νουνέ ‘μ ‘κόμα ‘πόψε α
1 2 3 4 5 6 7 8

2 Β σου ‘χω πέντ’ αρνιά ψημένα α
1 2 3 4 5 6 7 8

3 Γ κι άλλα πέντε σουβλισμένα α
1 2 3 4 5 6 7 8

4 Δ ως την πόλη πήγα κι ήρθα α
1 2 3 4 5 6 7 8

5 Ε τέτοιο κυρ νο-νο δεν βρήκα. α
1 2 3 4 5 6 7 8

6 ΣΤ Μάνα μου καλή μου μάνα α
1 2 3 4 5 6 7 8

7 Ζ μην μ αφήνεις με τον ξένο. α
1 2 3 4 5 6 7 8

[Ζ] [μην μ’ αφήνεις με τον ξένο] α
[1 2 3 4 5 6 7 8]

8 Η τον πα και [τον πα]ραπονεμένο. α

1 2 3 [1 2] 4 5 6 7 8

9 Θα εχ' το στρώμα του αγκάθια α

1 2 3 4 5 6 7 8

10 Ι και το πάπλωμα βελόνια. α

1 2 3 4 5 6 7 8

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Κάτσε νουνέ 'μ ακόμα απόψε,

σου 'χω πέντε αρνιά ψημένα

κι άλλα πέντε σουβλισμένα.

ως την πόλη πήγα κι ήρθα,

τέτοιο κυρ' νονό δεν βρήκα.

Μάνα μου καλή μου μάνα,

μην μ' αφήνεις με τον ξένο,

και τον παραπονεμένο.

εχ' το στρώμα αγκάθια

και το πάπλωμα βελόνια.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από δέκα στροφές ενώ η κάθε στροφή αποτελείται από έναν στίχο και αντίστοιχα από μια μελωδική φραση

Ο στίχος είναι ιαμβικός οκτασύλλαβος

Η μουσικοποιητική δομή του τραγουδιού είναι: Α Β Γ Δ Ε ΣΤ Ζ[Ζ] Η Θ Ι

Από τσακίσματα εμφανίζεται επανάληψη του εβδόμου στίχου καθώς και η επανάληψη δύο συλλαβών του ογδόου

Το τραγούδι είναι βρίσκεται στον διατονικό τρόπο του Ρε με επιπλέον τη χρήση του φθόγγου Μι ως νότα μετάβασης

Ο ρυθμός είναι σε 7/8 ενώ το τέμπο βρίσκεται στα 110 bpm

Είναι ποιμενικό τραγούδι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
Α	Ιαμβικός οκτασύλλαβος	1 2 3 4 5 6 7 8	α	Ντο

4.14 ΤΙ ΜΕ ΚΟΙΤΑΣ ΠΟΥ ΓΕΡΑΣΑ

♩ = 110

[α1]

Ω - ρε τι με κοι --- τας

4 που --- γέ --- ρα --- σα κι

8 άσ --- πρι --- σαν τα μαλ --- λιά

12 μου κι άσ --- πρι --- σαν τα

16 μαλ --- λιά μου

Ρε= Λα δίεση

ΣΤΙΧΟΙ ΜΕ ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ

- 1 A1' (Ω ρε) τι με κοιτάς που γέρασα α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
- A2 Κι άσπρισαν τα μαλλιά μου α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [A2] [Κι άσπρισαν τα μαλλιά μου]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 2 B1' (Ωρε) με γέρασαν τα βάσανα α1
 (1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8
- B2 της φυλακής οι πόνοι α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [B2] [της φυλακής οι πόνοι]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]
- 3 Γ1' (Ωρε) ν' έχω [ν' έχω] πολλά [ν' εχω πολλά] παράπονα α1
 (1'2') 1 2 [1 2] 3 4 [1 2 3 4] 5 6 7 8
- [Γ1] [ν' εχώ πολλά παράπονα] α1
 [1 2 3 4 5 6 7 8]
- Γ2 κι θα τα φάει το χόμα α2
 9 10 11 12 13 14 15
- [Γ2] [κι θα τα φάει το χόμα]. α2
 [9 10 11 12 13 14 15]

ΟΡΓΑΝΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ

Τι με κοιτάς που γέρασα κι άσπρισαν τα μαλλιά μου;

Με γέρασαν τα βάσανα της φυλακής οι πόνοι.

Έχω πολλά παράπονα κι θα τα φάει το χρώμα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΟΥΣΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Το τραγούδι αποτελείται από τρεις στροφές.

Όλες οι στροφές αποτελούνται από δυο ημιστίχια, το δεύτερο εκ των οποίων επαναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια του τραγουδιού, ενώ στην τρίτη στροφή επαναλαμβάνεται και το πρώτο ημιστίχιο.

Η μουσικοποιητική δομή του τραγουδιού είναι: A1' A2 [A2] B1' B2 [B2]

Γ1' [Γ1] Γ2 [Γ2].

Ο στίχος είναι ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος

Από τσακίσματα εμφανίζονται επαναλήψεις ημιστιχίων σε όλες τις στροφές, με συνεχή επανάληψη του δεύτερου στίχου. Στην τελευταία στροφή παρατηρείται η επανάληψη και του πρώτου ημιστιχίου σε όμοια μελωδική φράση. Προσθήκες έχουμε στην δεύτερη και τρίτη στροφή.

Οι μελωδικές φράσεις είναι α1 και α2 και επαναλαμβάνονται σε κάθε στροφή.

Το τραγούδι βρίσκεται στο χρωματικό γένος του τρόπου του Ρε και πιο συγκεκριμένα στο οξύ πεντάχορδο μέσα από τη χρήση του Ντο δίεση

Ο ρυθμός είναι σε 3/4 και το τέμπο βρίσκεται στα 110 bpm

Είναι ποιμενικό τραγούδι - τσάμικο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΛΩΔΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ	ΜΕΛΩΔΙΑ	ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ
A1'	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	(1' 2') 1 2 3 4 5 6 7 8	α1	Ρε
A2	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	9 10 11 12 13 14 15	α2	Ρε
[A2]	Ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος	[9 10 11 12 13 14 15]	α2	Ρε

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ

Αναλύοντας τα τραγούδια της παρούσας εργασίας, παρατηρούμε ότι υπάρχει μια ποικιλία στο ποιητικό μέτρο. Αρχικά, ξεχωρίζουμε τα τραγούδια που είναι δομημένα σε iamβικό 15σύλλαβο, με που έχουν τομή στην 8η συλλαβή. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ενώ τα τραγούδια αυτά κρατάνε αυτή τη δομή, παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις.

Συνολικά, φαίνεται πως όλοι σχεδόν οι στίχοι είναι δομημένοι σε κάποια παραλλαγή του iamβικού 15σύλλαβου, αλλά είναι πολλές οι περιπτώσεις που τα τραγούδια παρουσιάζουν σύνθετο μέτρο σε διάφορες μορφές. Η λαϊκή σοφία και η «μαστοριά» των τραγουδιστών της υπαίθρου κατάφερνε με θαυμαστό τρόπο να συνταιριάζει εξαιρετικά περίπλοκες συνθέσεις σε πανομοιότυπα μελωδικά θέματα. Ωστόσο, το iamβικό 15σύλλαβο είναι, κατά την μελέτη του Θρ.Σταύρου, το πιο δημοφιλές ποιητικό μέτρο στην ελληνική μουσική παράδοση⁴⁵.

Τραγούδια	Ποιητικό μέτρο
1. Πού θα μας πάς βρε Σύρο μου	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
2. Κοπάδια μάναμ' κίνησαν	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
3. Πότε θα 'ρθεί η άνοιξη	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
4. Παιδιά της Σαμαρίνας	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
5. Γραμμωστά	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
6. Σε περιβόλι μπαίνω	Iamβικός Δεκατρισύλλαβος
7. Βλέπεις εκείνο το βουνό	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
8. Λούζεται τ' αρχοντόπουλο	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
9. Να 'χα ένα μήλο	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
10. Κρασί σε πίνω για καλό	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
11. Βγήκα ψηλά γιέ μου	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
12. Καπετάν Ζιάκας	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος
13. Κάτσε νουνέμ' 'κόμα 'πόψε	Iamβικός Οκτασύλλαβος
14. Τι με κοιτάς που γέρασα	Iamβικός Δεκαπεντασύλλαβος

⁴⁵ΣταύρουΘρ., ΝεοελληνικήΜετρική, δεύτερηέκδοση, Θεσσαλονίκη, ΙνστιτούτοΝεοελληνικώνΣπουδώνΊδρυμαΜανόληΤριανταφυλλίδη, 1992, σελ.64

5.2 ΜΕΛΩΔΙΚΑ

Ως προς τα μελωδικά στοιχεία των κομματιών παρατηρήθηκε γενικότερα μια τάση προς το έντονο πεντατονικό στοιχείο ακόμη και σε περιπτώσεις όπου ο τρόπος του τραγουδιού δεν ήταν πεντατονικός.

Επικρατεί ο πεντατονικός και διατονικός τρόπος του Ρε και μάλιστα δεν είναι λίγες η φορές στην περίπτωση του τελευταίου όπου γίνεται με χρήση Α χρώας κατά την οποία η δεύτερη και έκτη βαθμίδα βαρύνονται.

Τραγούδια	Τρόποι
1. Πού θα μας πάς βρε Σύρο μου	Πεντατονικός τρόπος του Ρε
2. Κοπάδια μάναμ' κίνησαν	Διατονικός τρόπος του Ρε
3. Πότε θα 'ρθεί η άνοιξη	Διατονικός τρόπος του Ρε
4. Παιδιά της Σαμαρίνας	Πεντατονικός τρόπος του Ρε
5. Γραμμωστά	Διατονικός τρόπος του Ρε
6. Σε περιβόλι μπαίνω	Διατονικός τρόπος του Ντο
7. Βλέπεις εκείνο το βουνό	Διατονικός τρόπος του Ρε-Α' χρώα
8. Λούζεται τ' αρχοντόπουλο	Διατονικός τρόπος του Ρε
9. Να 'χα ένα μήλο	Διατονικός τρόπος του Ρε-Α' χρώα
10. Κρασί σε πίνω για καλό	Διατονικός τρόπος του Ντο
11. Βγήκα ψηλά γιέ μου	Πεντατονικός τρόπος του Ρε
12. Καπετάν Ζιάκας	Διατονικός τρόπος του Ρε-Α' χρώα
13. Κάτσε νουνέμ' κόμα 'πόψε	Διατονικός τρόπος του Ρε
14. Τι με κοιτάς που γέρασα	Οξύ πεντάχορδο-τρόπος του Ρε

5.3 ΤΣΑΚΙΣΜΑΤΑ

Βασικότατο στοιχείο στην δομή και τον χαρακτήρα των τραγουδιών είναι επίσης και τα τσακίσματα⁴⁶. Κατά την ακρόαση αλλά και κατά την μετέπειτα ανάλυση των τραγουδιών παρατηρήθηκε ένας πλούτος διαφορετικών τσακισμάτων. Η λειτουργία τους είναι συμπληρωματική του οργανικού στίχου και αποτελούνται κατά κύριο λόγο από επιφωνήματα, φράσεις ή και ολόκληρες λέξεις. Επίσης, ως τσακίσματα λογίζονται και οι επαναλήψεις συλλαβών ή φράσεων που συμπεριλαμβάνονται στον οργανικό στίχο. Κατά κύριο λόγο, τα τσακίσματα εντοπίζονται:

Ως εισαγωγή στον στίχο, ως επιφωνήματα (μωρ, ωχ, αντε), που δίνουν τον ρυθμό για το υπόλοιπο τραγούδι.

Στην μέση του στίχου, ως βασικά δομικά στοιχεία (παπα'μ ψωμί, παπα'μφαϊ)

Στο τέλος του στίχου, ως καταληκτικά στοιχεία.

⁴⁶Καϊμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος Δημοτικά τραγούδια από το Βαλτέτσι Αρκαδίας, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών κέντρο έρευνας της Ελληνικής Γλωσσολογίας, 2010, τόμος Β', σελ.44

Τραγούδια	Τσακίσματα
1. Πού θα μας πάς βρε Σύρο μου	(1' 2') 1-8 (3'4'), (5' 6') 9-15, 1-8
2. Κοπάδια μάναμ' κίνησαν	1-8 (1'-6'), 9-15, 1-5(1'-2')6-8
3. Πότε θα 'ρθεί η άνοιξη	(1' 2')1-8, [(1' 2')1-8,], 9-15 (3'-11'), [9-15 (12'-20')]
4. Παιδιά της Σαμαρίνας	(1' 2') 1-4 (3 4') 5-8, [(1') 1 2 (2' 3') 3 -8], 9-15 (5'-12'), [9 10 11 12 13 14 15] (13' -19')
5. Γραμμωστά	(1'2') 1-4 [(1' 2') 3 4] 5-8, 9-15, [9-15]
6. Σε περιβόλι μπαίνω	1-7, [1-7], [1-7], 8-13 (1'3'), [8-13]
7. Βλέπεις εκείνο το βουνό	(1' 2') 1-8, 9-15, (3' 4')1-8, [(5' 6') 1-3(3' 4') 3-8]
8. Λούζεται τ' αρχοντόπουλο	1-8, [1-8], 9-15, [9-15]
9. Να 'χα ένα μήλο	1-8, 9 10 (1'-3')[9 10] 11-15
10. Κρασί σε πίνω για καλό	1-8, 9-15, [(1' 2') 1-8], [9-15]
11. Βγήκα ψηλά γιέ μου	(1' 2') 1-4 (3'4') 5 6[5 6] 7 8,(5') 9-11 (6' 7') 12-15
12. Καπετάν Ζιάκας	1-8, 9 -15 [13- 15] (1'-5')
13. Κάτσε νουνέμ' κόμα 'πόψε	1-8
14. Τι με κοιτάς που γέρασα	(1' 2') 1-8, 9-15, [9-15]

5.4 ΤΟΝΙΣΜΟΙ

Στην αναλυτική καταγραφή του ποιητικού κειμένου των τραγουδιών, χρησιμοποιήθηκε ο γραμματικός τονισμός των λέξεων. Υπάρχουν ωστόσο τρεις επιπλέον τύποι τονισμού⁴⁷.

Ο ρυθμικός τονισμός (εναλλαγή ισχυρού/ασθενούς μέρους του μέτρου)

Δυναμικός τονισμός (παρατηρείται σε μέρη του μέτρου που κανονικά δεν τονίζονται)

Μελωδικός τονισμός (επικαθορίζεται από την κίνηση της μελωδίας)

⁴⁷Καιμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος, ό.π. σελ, 53

5.5 ΤΥΠΟΙ ΣΤΡΟΦΩΝ

Κατά την καταγραφή του ποιητικού κειμένου, εντοπίστηκαν πέντε γενικές

Κατηγορίες στροφών. Αναλυτικά, είναι οι εξής:

Τύπος A [A] B [B]: Επανάληψή του υλικού που υπάρχει μέσα στην στροφή, έμμεσα ή άμεσα

Τύπος A1 [A1] A2: Επανάληψη του ενός ημιστιχίου

Τύπος A1 A2 B1: Τριημιστιχη στροφή με ή χωρίς εσωτερικές επαναλήψεις ημιστιχίων.

Τύπος στροφής A B [B]: Επανάληψη ενός ολόκληρου στίχου

Τύπος A B: Χωρίς την εμφάνιση επαναλήψεων (επαναλήψεις που καταγράφονται ως νέοι οργανικοί στίχοι δεν λογίζονται ως επαναλήψεις).

Παρατηρείται μια ιδιαίτερα συνηθισμένη τάση στην χρησιμοποίηση της επανάληψης στίχων και ημιστιχίων, είτε συμπληρωματικά εντός των στροφών είτε στο τέλος τους. Είναι τουλάχιστον αξιοσημείωτο πως σε όλα ανεξαιρέτως τα τραγούδια συναντάμε επαναλήψεις σε μια από τις παραπάνω μορφές. Επίσης, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον πως ο λαϊκός συνθέτης κατάφερε να συνθέσει περιεκτικά τραγούδια με έναν περιορισμένο και σχετικά απλοϊκό οργανικό στίχο.

5.5 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η παρούσα εργασία αποτελεί ένα μικρό μουσικό ταξίδι μέσα στην ιστορία και την παράδοση της ευρύτερης περιοχής του Βόιου Κοζάνης. Μέσα από αυτό το μικρό χρονικό ελπίζω να μεταδόθηκε στους αναγνώστες η δυναμική αυτών των τραγουδιών.

Στην μουσική παράδοση του τόπου μας, μπορεί να βρει κανείς τα ίχνη του παρελθόντος και να ψηλαφίσει τις αδρές γραμμές ενός τρόπου ζωής που χάνεται στα βάθη της ιστορίας.

Αφήνοντας για μια στιγμή την καθαρά μουσικολογική ανάλυση των τραγουδιών αυτών, εύκολα παρατηρεί κανείς ότι τα τραγούδια αυτά λειτουργούν ως μάρτυρες των συνθηκών μέσα στις οποίες γεννήθηκαν. Συνθήκες δύσκολες και –ίσως- ανυπόφορες για τον σύγχρονο άνθρωπο της πόλης. Η ορεινή Ελλάδα γέννησε μια παράδοση σπάνιας ομορφιάς και μοναδικότητας, που ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την καθημερινότητα.

Επιχειρώντας μια εκ των υστέρων πρόχειρη ανάλυση περιεχομένου των τραγουδιών, βλέπουμε πόσο εύγλωττα καταγεγραμμένες είναι στους στίχους τους οι κακουχίες και οι χαρές αυτού του κομματιού της Ελλάδας. Η επίσημη ιστορία, απασχολημένη με τα μεγάλα γεγονότα, δεν βρήκε ποτέ τον χρόνο –ή και την διάθεση- να ενσκήψει πάνω στις πολλαπλές μικροϊστορίες που συνθέτουν τον βλάχικο πολιτισμό. Είναι λοιπόν καθήκον των μουσικολόγων αρχικά και των λαογράφων σε ένα μετέπειτα επίπεδο, να αγκαλιάσουν αυτό το παραμελημένο κομμάτι της ελληνικής κουλτούρας που τόσα πολλά έχει να πει για την καθημερινή ζωή στα δύσβατα βουνά της βορειοδυτικής Μακεδονίας.

Μέσα στα τραγούδια μπορούμε να φανταστούμε ζωντανά στιγμιότυπα από την ποιμενική ζωή των ανθρώπων της ορεινής Ελλάδας, τα οποία επιβίωναν μάλιστα μέχρι πολύ πρόσφατα. Μπορούμε να νιώσουμε την αγωνία και την έκσταση των κλεφτών και των αρματολών πριν από τη μάχη με τους Τούρκους κατακτητές. Μπορούμε ακόμα να ακολουθήσουμε και τις μεταφυσικές διαδρομές και τα υπερβατικά λογοτεχνικά σχήματα που εύγλωττα σχολιάζουν το δράμα της ύπαρξης και του θανάτου –σε ορισμένα σημεία με ανατριχιαστικό, θα έλεγε κανείς τρόπο. Φυσικά δεν έλειπαν και τα τραγούδια τα οποία παίζονταν σε χαρούμενες περιστάσεις και στις λιγοστές στιγμές ξεγνοιασιάς των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του Βόιου.

Βλέπουμε λοιπόν ότι από άποψη περιεχομένου, τα τραγούδια αυτά παρουσιάζουν μια εκπληκτική ποικιλία, η οποία επεκτείνεται και στην ξεκάθαρα μουσικοποιητική τους δομή. Αν λάβει κανείς υπ' όψιν όχι μόνο τα τραγούδια της ανά χειράς εργασίας, αλλά και τα υπόλοιπα, εκατοντάδες μη καταλογογραφημένα τραγούδια που σίγουρα περιμένουν να ανακαλυφθούν, θα παρατηρήσει κανείς ότι αν και στην πλειονότητα τους χρησιμοποιούν τον ιαμβικό 15σύλλαβο, παρουσιάζουν όπως είπαμε παραπάνω, αξιοσημείωτες διαφοροποιήσεις: πληθώρα μουσικών μέτρων, ρυθμικής αγωγής, καθώς και χρήση πολλών διαφορετικών μουσικών τρόπων.

Σε ότι αφορά την εκτέλεση, παρατηρούμε πως, σε γενικές γραμμές, οι περισσότεροι εκτελεστές τραγουδούν τη βασική μελωδία ενώ οι πιο καλλίφωνοι εξ αυτών «παιχνιδίζουν» -γύρω από τη βασική μελωδία. Η μελωδία του τραγουδιού διατηρείται από δύο κύριους τραγουδιστές (αρχίζει ο ένας και μετά «μπαίνει» ο άλλος), ενώ ο χορός έχει –σχεδόν πάντα συνοδευτικό χαρακτήρα.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ένα ακόμα ενδιαφέρον γεγονός: η μουσική επένδυση στα βλάχικα τραγούδια (με όργανα) δεν είναι συγχρονική. Αντιθέτως, ήρθε πολλά χρόνια αργότερα και βασίστηκε εν πολλοίς στις μελωδίες των ήδη υπάρχοντων τραγουδιών. Η αυτοσχέδια φλογέρα, ήταν πολύ πιο διαδεδομένη ανάμεσα στους κτηνοτροφικούς σκοπούς ενώ μεγάλη δημοφιλία γνώρισε επίσης το βιολί, του οποίου η φυσιολογία του επέτρεπε να ακολουθεί τα τσακίσματα και τις διακυμάνσεις των πολυφωνικών μελωδιών.

Ο τρόπος με τον οποίο η παραδοσιακή μουσική με τον στίχο δένονται και συνδιαμορφώνονται στη μουσική μας παράδοση είναι πραγματικά αξιοθαύμαστος. Η ποικιλία δε στους τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται αυτό, καθιστά τα δημοτικά τραγούδια της πατρίδας μας ένα εξόχως γοητευτικό (καίτοι εξαιρετικά σύνθετο) πεδίο μουσικολογικής –και όχι μόνο- ανάλυσης.

Δυστυχώς στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο χρόνος δεν είναι με το μέρος μας. Η προφορικότητα και η διάδοση από γενιά σε γενιά ήταν κατά βάση αυτό που συντηρούσε την κουλτούρα των ορεινών πολιτισμών. Σήμερα, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, οι άνθρωποι προτιμούν –εύλογα- τις ανέσεις των αστικών κέντρων και απομακρύνονται γοργά από την παράδοση και προκαλούν μια ρήξη στην συνέχεια της. Όσο εκλείπουν οι φορείς αυτής της κουλτούρας (οι «γέροι»), αυτοί που γνωρίζουν τα τραγούδια των οποίων οι αρχικές μορφές χάνονται στην αρχαιότητα, οι φωνές τους αντηχούν στο κενό. Είναι λοιπόν αναγκαίο να περισώσουμε ό,τι είναι δυνατόν από τις ρίζες μας, όσο οι κοινωνοί αυτής της κουλτούρας είναι ακόμα εν ζωή.

Μπορεί κανείς να αναρωτιέται για την χρησιμότητα ενός τέτοιου εγχειρήματος, όμως η αλήθεια είναι πως χωρίς κανείς να γνωρίζει από που προέρχεται, δεν μπορεί πάρα να πατάει σε σαθρές βάσεις.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω και πάλι όλους τους ανθρώπους που με βοήθησαν στην σύνταξη της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Ειδικότερα, την οικογένειά μου αλλά και ανθρώπους άγνωστους, που χωρίς να με γνωρίζουν, ήταν πρόθυμοι από την πρώτη στιγμή να με βοηθήσουν. Σας ευχαριστώ εκ βάθους καρδιάς.

6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

6.1 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΒΥΘΟΣ

http://monopatia.skai.gr/files/users/2008725201334DSC03647_800x600.JPG

<http://www.kozan.gr/wp-content/uploads/2014/08/vithos-300x225.jpg>

<https://i.ytimg.com/vi/mRAb6K5YLPA/maxresdefault.jpg>

Πανηγύρη Βυθού <https://i.ytimg.com/vi/oi531UAe-Zw/maxresdefault.jpg>

<https://i.ytimg.com/vi/DoqY1MQTC6Q/maxresdefault.jpg>

Βυθός Βοίου Κοζάνης Καλοκαίρι 2015

ο Αργαλειός <http://www.tovoion.com/wpcontent/uploads/2014/06.png>

6.2 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ (CD-DVDs)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ CD	ΔΙΑΡΚΕΙΑ
1. ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΠΑΣ ΒΡΕ ΣΥΡΟ ΜΟΥ (ΚΕΡΑΤΖΙΔΙΚΟΣ)01.37	
2. ΚΟΠΑΔΙΑ ΜΑΝΑ Μ' ΚΙΝΗΣΑΝ (ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ) 01.21	
3. ΠΟΤΕ ΘΑ ΡΘΕΙ Η ΑΝΟΙΞΗ	01.44
4. ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΙΝΑΣ	02.38
5. ΓΡΑΜΜΩΣΤΑ 03.25	
6. ΣΕ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΜΠΑΙΝΩ (ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΡΑΒΒΩΝΑ)02.52	
7. ΒΛΕΠΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗ ΝΥΦΗ)02.09	
8. ΛΟΥΖΕΤΑΙ ΤΑ' ΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟ (ΛΟΥΣΙΜΟ ΓΑΜΠΡΟΥ)01.35	
9. ΝΑ ΧΑ ΕΝΑ ΜΗΛΟ (ΕΘΙΜΟ ΜΗΛΟΥ)00.44	
10.ΚΡΑΣΙ ΣΕ ΠΙΝΩ ΓΙΑ ΚΑΛΟ01.16	
11. ΒΓΗΚΑ ΨΗΛΑ ΓΙΕ ΜΟΥ (ΚΛΕΦΤΙΚΟ)03.24	
12. ΚΑΠΕΤΑΝ ΖΙΑΚΑΣ	02.40
13. ΚΑΤΣΕ ΝΟΥΝΕ Μ' ΑΚΟΜ' ΑΠΟΨΕ (ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΝΟ)01.11	
14. ΤΙ ΜΕ ΚΟΙΤΑΣ ΠΟΥ ΓΕΡΑΣΑ	01.43
15. ΤΑ 'ΡΜΕΞΑΜΕ ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑ (ΦΛΟΓΕΡΑ-ΦΩΝΗ) 04.01	
16. ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕ ΦΛΟΓΕΡΑ 00.49	

7.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πετρόπουλος Δημήτριος, Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια, εκλογή κειμένου, σχόλια και εισαγωγή, βασική βιβλιοθήκη, τομ. Α΄, Β΄ και Γ΄, Αθήνα, 1958
- SamuelBaud-Bonny, Δοκίμιο για το ελληνικό δημοτικό τραγούδι, 4η έκδοση, Ναύπλιο, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, 2005.
- Τριανταφυλλίδης Μανόλης, Νεοελληνική Γραμματική, Αθήνα, Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, 2003
- Καϊμάκης Β. Ιωάννης, Κόκκαλας Γ. Σταύρος Δημοτικά τραγούδια από το Βαλτέτσι Αρκαδίας, Ακαδημία Αθηνών κέντρο ερεύνης της Ελληνικής λαογραφίας, τόμος Β΄, Αθήνα, 2010,
- Παχτικός Γεώργιος, 260 Δημώδη Άσματα, τομ. Α΄, Αθήνα, 1905
- ΣπυριδάκηςΓεώργ. Κ., Περιστερης Σπ., Ελληνικά δημοτικά τραγούδια μουσική εκλογή, Ακαδημία Αθηνών, τομ. Γ΄, Αθήνα 1968
- Σταύρου Θρασύβουλος, Νεοελληνική Μετρική, Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 1974, 2η έκδοση
- Λέτσα Αλεξάνδρου, γάμος εν Βογατσικώ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ, 1940.
- Χρήστος Γ. Καζαρίδης (1991). Ο ΠεντάλοφοςΒοΐου. Θεσσαλονίκη.
- Χρήστος Γ. Καζαρίδης (1991). Ο ΠεντάλοφοςΒοΐου. (σελ.24-26). Θεσσαλονίκη
- Γ. Καζαρίδης (1991,). Ο ΠεντάλοφοςΒοΐου. (σελ.203-207, 284-289, 297-306). Θεσσαλονίκη.
- Σωτήριος Κάσσιος(2008). Ο Παραδοσιακός γάμος στον ΠεντάλοφοΚοζάνης, (σελ.9-14, 20-29, 30-63). Κοζάνη: Έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου
- Εφημερίδα 0 Πεντάλοφος Βοΐου(1996), έτος 2, φύλλο 5, ΙανουάριοςΦεβρουάριος-Μάρτιος. Κοζάνη: Πολιτιστικός Σύλλογος Πενταλόφου.
- Σπαταλάς Γεράσιμος, Η μορφολογία των δημοτικών τραγουδιών μας, Αθήνα, Αετός Α. Ε., 1946
- Φωτίου Σ. Παναγιώτης και Λύτης Β. Νίκος, Δημοτικά τραγούδια της Βόρειας Ηπείρου, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1995
- Λαμνάτος Βασίλης, Οι μήνες στην αγροτική και ποιμενική ζωή του λαού μας, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα, Ιωάννινα, 1987
- Περσεΐδης Βασίλης, Το ελληνικό μας τραγούδι, Αθήνα, 1983
- Περιστερης Δ. Σπύρος, Δημοτικά τραγούδια Ηπείρου και Μωριά, εκδ. Συνοδινός, Αθήνα, 1950.

7.2 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Τζανέλλα Παρασκευή, Ηχογράφιση και μεταγραφές δημοτικών τραγουδιών από το Καταφύγιο Κοζάνης, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1999
- Σταθοπούλου Ελένη, Μεταγραφές αποκριάτικων τραγουδιών της Κοζάνης, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1999
- Γκολή Γερακίνα, Μουσικοποιητική δομή παραδοσιακών τραγουδιών των περιοχών Πολυγύρου και Μεγάλης Παναγίας Χαλκιδικής, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1998
- Ζουρνά Φανή, Δημοτικά τραγούδια από το Λιοπάρασο του Νομού Τρικάλων Θεσσαλίας, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2004
- Παπαρόσιου Ιουλία, Δημοτικά τραγούδια της Αβδέλλας Γρεβενών, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2000
- Αντωνοπούλου Αθηνά, Δημοτικά τραγούδια Θεσσαλίας, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1996
- ΤσικαντέρηΡαλλού, Τραγούδια του γάμου στον Θεσσαλικό κάμπο, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1993
- Κρανιά Βασιλεία, Δημοτικά τραγούδια της αγροτιάς του Ν. Καρδίτσας, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2011
- Τσαγκαλίδου Ελένη, Τραγούδια των Σαρακατσάνων του Μεταξοχωρίου Κιλκίς, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2013
- Βασδέκης Κωνσταντίνος, Ηπειρώτικα τραγούδια της φύσης και του έρωτα, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2014
- Δόβας Αθανάσιος, Ηχογράφιση δημοτικής μουσικής περιοχής Ελασσόνας, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2006
- Μπαρλαγιάννης Β., Δημοτικά τραγούδια από το Μεσολούρι Γρεβενών, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 1999
- Νασέλου, Φωτεινή, Δημοτικά τραγούδια από τη Θεσσαλία και τη Ρούμελη, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2001
- Κοτζάστρατη Μαρία, Δημοτικά τραγούδια Μεταγγιτσίου Χαλκιδικής, διπλωματική εργασία του τμήματος Μουσικών Σπουδών ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2014

7.3 ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://mykozani.gr/index.php/dimos-voioy/βυθός>

<http://www.visitwestmacedonia.gr/el/ethima-panigiria-ekdiloseis-kozanis>

http://www.gamos-guide.gr/paradosiakoi_gamoi/voio_kozanis.php

http://vimavoiou.blogspot.gr/2011/04/blog-post_34.html

<http://www.kozan.gr/post/175288>